

SZÍNHÁZ

DRÁMAMELLÉKLET

1986

JÚNIUS

KISS IRÉN

Mayerlingi fondorlatok

Tükör-játék

Történi: 1889. január 29-én és 30-án.

Helyszín: Rudolf trónörökös mayerlingi vadászkastélyának belseje. A színház három részre tagolódik: jobb felől palackzöld tapétás, boltíves hálószoba, bal felől borvörös tapétás biliárdszoba, közepén fehérre meszelt folyosó, végében, a nézővel szemben, a bejárati ajtóval. A berendezést súlyos, feketére lakkozott bútorok alkotják. Az ablakok zsalugáterei be vannak hajtva; az összes helyiséget gázlámpával világítják, kivéve a hálószobát, amelyet óriási, ötágú ezüst gyertyatartó világít meg

Szereplők: akik a valóságban

ELSŐ FELVONÁS

A tizenhat éves Vetsera Mary baronesz fehér batiszt hálóingben, lebontott hajjal, hátát párnákkal megtámasztva ül a trónörökös ágyában. Térdén mappa, azon levélpapír. Nagy buzgalommal fogalmaz valamit. Az ágygal szemközti falfelületen óriási tükör: Mary a fogalmazásból fel-feltekintve abban nézegeti magát. Hol a haját rendezgeti, hol hálóingét igazgatja, úgy, hogy minél többet mutasson vállából és kebléből. Mellette az éjjeliszekrényen elfogyasztatlan reggeli várakozik ezüsttálcán

MARY (fennhangon olvassa a fogalmazványt) Drága nővérem! Üdvözülten megyünk a túlvilágra. Néha majd gondolj rám. Kívánom, légy boldog, és csak szerelemből menj férjhez. Én nem tehettem, de a szerelemnek sem állhattam ellen, s ezért vele megyek a halálba. (Megbicsaklik a hangja, zokogásban tör ki)

Nyílik a bejárati ajtó. Loschek, az inas kalauzolja be-felé a két vendéget: Coburg herceget és Hoyos gróft, a trónörökös barátait. Mindhárman középkorúak. A vendégek pocakosak.

LOSCHÉK Erre, uraim, rögtön a biliárdszobába. A fenségtürelmüket kéri, rövidesen jönni fog.

A vendégek átadják az inasnak rókaprémés nagykabátjaikat. Loschek a kabátokkal el. Bevonulnak a biliárd-szobába, lehuppannak két székre. Nagyon hideg lehet odakint, mert tüsszögnek, köhécselek, kezüket dörögölgetik

COBURG Ez a Rudolf! Így fogadni minket! (Körülnéz) Az összes zsalugáter behajtva. Mintha nem is volna itt. Sehoh a fegyveres őrszem. Kelepcét gyanítok. HOYOS (felpattan, fázósan toporog) Szerintem Habrda miatt van: Rudolf ráunt a rendőrfelügyelőre.

Coburg eltűszszenti magát

Igazat szóltam.

COBURG Ennyire mégsem kéne óvatosnak lennie. Ez már mánia. (Köhögési rohamot kap)

HOYOS (ismét leül) Azt mi nem tudhatjuk. Ahhoz már a Krafft-Ebing tanár úr kéne. Legközelebb őt is meg-hívjuk vadászni.

COBURG Inkább a Rudolfot kéne beutaltatni a klinikájára.

HOYOS Tűzöl. Kicsit rossz passzban van. Ennyi az egész.

MARY (zsebkendőjét gyűrögetve, szipogva a hálószobában) Síromra gardéniát tegyél. Szerető hügod, Mary. (Megint zokogás rázza)

COBURG Na ja, a Wittelsbachok vére. Azok mind bolondok.

HOYOS Hohenzollern-beütés is lehet.

COBURG Vagy a rosszabbik Habsburg-vonal. A Ferenc császár-féle. Na ja. Elege lehet szegénynek.

Hoyos tüszszent

Megmondtam. (A herceg fölfedez a hálószobáéval szimmetrikus falfelületen egy másik hatalmas tükröt. Eléje áll, a ruháját igazgatja, bajszat pödri. Hoyos nézi. Coburg zavarba jön, ellép a tükrőtől) Éhes vagyok, szomjas vagyok. Kéne valami léleklelegítő. Idáig zótykölödtünk Bécsből ebben az isten-verte hidegben. Sehoh egy lélek, csak ez a Loschek. A Rudolf a bolondját járattja velünk.

HOYOS Nem szokása.

COBURG Na ja. (Krákog) Az áldóját, otthon felejtettem a zsebkendőmet!

HOYOS Tudok kölcsönözni. (Kirámolja a zsebeit, egész halom fehér batiszt zsebkendőt rak az asztalra) COBURG Ez aztán a munició!

Mary újabb zsebkendőt vesz elő a párnák alól, az elhasználtat az ágy alá hajtja. Gondolkodik, benéz az ágy alá. Koponyát húz elő. Nyelvet ölt rá. Hoyos el-kezdi egymáshoz csomózni a zsebkendőket, a végén egész fűzér kerekedik belőlük. A zsebkendőfűzért két trófea közé függeszti

(Kuncog) Egészen karneváli!

HOYOS (elégedetten nézi a művét) Ha egyszer farsang van!

MARY (az ablakhoz lép, széttárja a zsalugátéereket. Kint egyöntetű szürkeség van, köd hömpölyög be a szobába. A baronesz megrázkódik, visszabújik az ágyba, folytatja a levélírást) Utóirat: ne sirassatok. mert vidáman megyek a másvilágra. Gyönyörű itt kinn, Schwarzaura emlékezteti az embert. (A tenyerét nézegetve) Gondolj a tenyered élvonalára! Még egyszer: élj boldogul!

Egy pillanatra Habrda, a rendőrfelügyelő feje jelenik meg a nyitott ablakban. Mary leteszi a tollat, borzong. Farkasszemet néz tükröbéli másával. Elszántan

szipog, a haját rázza. Becsukja az ablakot, visszabújik az ágyba, folytatja a levélírást. Coburg leoldoz egy zsebkendőt a füzérről, jó hangosan beletrombitál

HOYOS Most tönkretetted a művemet.

COBURG Na és? Úgy sincsenek lampionok. (Kuncog) Ahogy én a Rudolfot ismerem, az ide is koponya formájú lampionokat aggatna. (Megint a tükör elé lép) Éhes vagyok, szomjas vagyok! Egy kis snapsz kéne. Kialvatlan is vagyok. Gőzölgő kávé. Egy kis forralt bor is megtenné.

HOYOS (tüsszent) Meghiszem azt.

COBURG (visszaül a helyére) Te, ez a Rudolf mégis lóvá tett minket.

HOYOS (krárogva) Nem gondolnám.

COBURG Nono! Újabban a hivatalát is hanyagolja. Tegnap nem jelent meg egy fontos katonai tanácskozáson.

HOYOS Miért is ment volna oda? Egy vacak gyalog-sági főfelügyelő ...

COBURG Kis hal is hal. Mit akar egy trónörökös? Mindjárt a legfontosabb ügyekbe ütni az orrát? El-jön még az ő ideje is.

HOYOS Jó soká. (Tüsszent)

COBURG Na ja. Türelem a királyfik udvariassága. (Kinéz a folyosóra)

HOYOS A türelmetlenség viszont királyi erény. Köztünk maradjon.

MARY Drága anyám! Bocskásd meg nekem, amit tettem! Nem tudtam legyőzni szerelmemet. Vele egyet-értésben, mellette szeretnék feküdni az allandi temetőben. Halálomban boldogabb leszek, mint életemben voltam. (Felsóhajt. A gyertyák lobogását bámulja. A kávécsészéért nyúl, szórakozottan hörpölget belőle)

COBURG (még mindig a folyosót fürkészve) Istenemre, itt jól felültettek minket! Ez a Loschek is hogy felszívódott! Pedig azt mondta, hozza a reggelit.

HOYOS (szintén kikukucskál az ajtón) Hát igen! Mert ugye, egy lakájnak az a dolga, hogy ne lásson, és ne halljon. De hogy egyáltalán ne is legyen, az mégis túlzás!

COBURG Na ja. Mondom én, hogy a barátunkkal nincs rendben valami. Összevezett apjával, anyjával. Karácsonykor meg sirt a fa alatt.

HOYOS A Stefi?

COBURG Múlt héten nagyon összeszólalkozott miatta az öreggel. Mindenáron válni akar a flamand pipitól. Erzsébet mama meg vörösre sirja a fia miatt azt a gyönyörű szemét.

HOYOS (sóhajt) Micsoda nő!

Tapétaajtó nyílik, vézna alak vág át a biliárdszobán, a vendégek háta mögé settenkedik. Csuklyás, fekete köpeny van rajta, arcából semmit se látni. A köpenyre élénksárga csontváz van festve. Suhintásra emeli a kezében tartott kaszát

Az nem fog a Rudolfnak menni. A válasz. Az öreg inkább lelövi, mint hogy ezt megengedje neki. COBURG (hátrafordul, a szívéhez kap) Ah!

HOYOS (hátranéz) Na, ne bolondozz, cimborá! RUDOLF (hátradobja a csuklyát, megöleli a barátait)

Szervusz, Fülöpkém! Isten hozott, drága Józsikám!

Jól utaztatok?

COBURG (egy székre roskad) Így ránk ijeszteni! RUDOLF (hahotázik, hátra veregeti a herceget) El-végre Bécsben farsang van. Jól jöttetek?

COBURG (szíve táját dörzsölgetve) Tűrhetően. Nagy a zimankó.

RUDOLF S nincs hozzá mankó?

HOYOS (vállon veregeti) A szövicceid, Rudolfom! Dögletesek.

COBURG Bérkocsival jöttünk.

HOYOS A badeni állomástól. Mint mindig.

COBURG Minden olyan kihaltnak tűnt. Már azt hittük, nem is vagy itt. A kastély előtt se volt teremtet lélek.

RUDOLF Megőrzik a kopók a házat. (Egy székre hajítja a köpenyét. Házi öltözetben van, nyaka körül piros selyemsál. Harmincegy éves)

HOYOS Azt hittük, már belebújtál a vadászacukába.

RUDOLF (észreveszi az összecsomózott zsebkendőket)

Micsoda remek füzér! Éppen nekem való.

HOYOS Csak tán nem fáztál meg?

RUDOLF (ő is leoldoz magának egy zsebkendőt) Nem

halljátok a hangomon? (Rudolfnak egyáltalán nem rekedtes a hangja. A két vendég zavartan tüsszögni, köhécselni, krárogni kezd)

HOYOS Van benne valami.

COBURG (felpróbálja Rudolf köpenyét a tükör előtt) Éhes vagyok, szomjas vagyok, fázós vagyok, majd meghalok. Hol az az istenverése Loschek a reggelivel?

Rudolf tapsol. Az ajtóban, mintha a föld alól bújt volna elő, ott terem a lakáj. Kezében óriási tálca. Bravúrosan egyensúlyoz vele az asztalig, a végsőkig feszítve nézőinek idegeit

RUDOLF Brávó, Loschek! Egy kis Hubertust is fel-offerálhatsz. Kissé meghűltek a vendégeink.

A lakáj villámgyorsan megterít, egy szekrényből Hubertusos üveget vesz elő három pohárral, pantomimos léptekkel kiszurran

COBURG (míg a nyaka köré teker egy damasztyszalvétát) Mit adott föl?

HOYOS Van itt kétféle pástétom, pácolt sonka, lazac meg kemény tojás.

A trónörökös tölt a vendégeknek, koccintanak

COBURG (magasra emelve poharát) Hubi-hubi-hubicám, jobb vagy, mint a tubicám! RUDOLF Jó Hubertus teszi a jó vadászt.

Koccintanak

HOYOS (Rudolfnak) De azért kijössz velünk Glashüttére, nem?

RUDOLF (megigazítja nyakán a sálát) Az az igazság, hogy iszonyúan megfáztam. Már tegnap gondoltam, hogy ma komoly betegség fog rajtam kitörni. Ilyen-kor nem tudok meredek hegyoldalakra caplatni. Erről a Loschek is lebeszél.

A vendégek köhécselnek

COBURG Talán nem is olyan nagy veszteség. Februárban rendezhetnék egy kis bölényvadászatot a Tátrában. Az az igazi.

HOYOS Medvét is löhetnék a görgényi rengetegben.

RUDOLF De ti azért csak menjetek ki. Hátha lóttók néhány butát.

COBURG Butát?

RUDOLF Néhány butácska ózsutát.

HOYOS Nem üt ilyenkor a gutád?

Nevetnek. Mary fölkel az ágyból, a hálószobaajtóhoz lép, hallgatózik. Főlemeli a gyertyatartót, a tükörhöz lép vele. Hosszan fürkészi az arcát, fintorog'

RUDOLF Mi hír a császárvárosban?

COBURG Mégis, hogy fáztál meg ennyire? (Prüszköl)

RUDOLF Breitenfurt felől jöttem.

Hoyos tüsszent

COBURG Na ja. Az is van olyan rossz út, mint a helenenthali. RUDOLF Aztán kiszálltam megtolni a hintót, mert az úttest merő jég volt. És akkor úgy átfújt a szél, de úgy átfújt . . . miről is beszélnek Bécsben?

COBURG Beszélnek ... (Hosszan töltöget magának a kávéból)

Rudolf és Hoyos merőn figyel

...hát, rólad beszélnek, Rudolfom. Természetesen. (Finoman mosolyog)

RUDOLF Mit mondanak?

COBURG Rosszat semmit. Az egész város el van töled ragadtatva. Kiváltképp a poroszbarátok.

HOYOS A német követ estélye? A Vilmoska császár szülinapja? Ott voltam!

COBURG Egyik porosz, másik orosz: mit ez meghagy, az eloroz.

RUDOLF Bravó! De mégis mit beszélnek?

COBURG Hogy a német követség estélyén hangosan panaszkodtál, mennyire utálsz a porosz egyenruhát. Amiben ott voltál.

RUDOLF Igaz, ami igaz: nagyon húzta a vállam a váll-lapja.

HOYOS Ezt a Vilmoskát már rég le kellett volna puffantanunk valamelyik vadászaton.

COBURG Hogy érted, kérlek?

HOYOS Merő véletlenségből porosz királyfit is lóhattunk volna: tüzök vagy balfácán helyett.

COBURG Még hogy bal! Ez a Vilmoska nagy császár lesz, meglátjátok. Hol az a Hubertus?

Rudolf átadja neki az üveget. Coburg felpattan, meg-húzza, ismét magára teríti a csuklyás köpenyt, a székére áll, szónokolni kezd. Ezalatt Mary visszabújik az ágyba, és fejét a párnák közé temetve szendereg

Pipogya osztrákok! Nyavalyás szibariták! Reszkessetek, mert ütött a végórátok! Eddig csak Németországból füstöltünk ki benneteket, de közel már az idő, amikor Európából is ki lesztek ebrudalva ...

Rudolf hahotázni kezd

Mondom: miszlikbe aprítunk minden osztrák atyafit, a levegőbe röpítjük az egész bagázst!

A trónörökös még jobban hahotázik, Hoyos arca komoly marad

Hitvány Habsburgok! Szánalmas, efeminált banda! (Coburg vörös arccal Rudolf felé fordul, hadonászik) Jól jegyezd meg, te elfajzott, elfinomodott elszidósodott, eljellemtelenedett skribler, te széplelkű madár-hajkurász (levegő után kapkod) ...hogy Poroszország apránként fog magának kiharapni hercegségeket a Monarchiából... míg végül Hohenzollern-birtok lesz egész széthulló birodalmatok ...

Rudolf megbillenti a széket, a herceg lepotyog róla, de a földön elterültében tovább üvöltözik és hadonászik

Elbánunk veletek, akár korábban Bajorországgal! Mi-haszna fajzat! Osztrákok! Franciák! Liberokraták! Poroszország a húsotokból fog óriásivá hizni ... (Fektében szalutál, és összeüti a bokáját. Rudolf tréfásan Coburgra rakja egyik lábát. Az elhallgat, zihál. Feje koppan a padlón. Mikor azonban a trónörökös el-húzza a lábát, még nyószörög) — Vadászni... az más! Azt lehet a pipogya Habsburgokkal...

RUDOLF Elég volt a bőfögésből!

Coburg lerántja magához a trónörököst. Egy ideig birkóznak, aztán föltápszkodnak

COBURG Hol az a hubi-hubi? (Megragadja az üveget, ismét meghúzza, rázogatója benne a likórt) Az ember nem mindennap iszik echte porosz grófit italban, nem igaz? (Leroskad a székére, homlokát törülgeti)

RUDOLF Más pletykát nem tudsz?

COBURG De ... hogyan... (Gondolkozik) Beszélük ...

Rudolf és Hoyos feszülten figyel

RUDOLF és HOYOS (egyszerre) Mit?

COBURG Azt, hogy a kis Vetsera baronesz nagyon ki-hívóan viselkedett az estélyen.

RUDOLF (idegesen) Kihívóan? De hiszen alig látszott!

COBURG Pedig azt terjesztük, hogy éppen veled volt kihívó, Stefániával pedig pimasz.

RUDOLF A feleségemmel? Érdekes, pedig alig láttuk.

COBURG (finoman mosolyog) Nagyon látványos volt pedig a kis bögyös. Olyan dekoltázsa volt, hogy a térdéig kilátszott belőle. A fejére pedig olyan tiarát biggyesztett, hogy belesápadtak a nagyhercegnők.

HOYOS (félszeg büszkeséggel) Engem kétszer is megszólított.

RUDOLF Talán tetszel neki. (Coburghoz) Hercegem, más nincs?

COBURG (mellényzsebébe nyúl) Remek holland szivarjaim vannak.

HOYOS Azt inkább Glashütte körül szívd el.

RUDOLF Nagyon megvárakoztattatok az őzsutákat. A vadászom már vár benneteket az udvaron a vizslákkal.

Elindulnak kifelé. Hoyos cigarettával kínálja barátait, rágyújtanak

COBURG (az ajtóban) Akkor te maradsz? (Tüsszent) RUDOLF (megigazítja nyakán a piros sálát) Kúrálom magam.

COBURG (leheletnyit mosolyogva) Igyekezéssel, külön-ben lesz még abból tüdőgyulladás is!

Hoyos köhögésrohamot kap

RUDOLF (kezet fog a távozókkal) A vadászat istene áldjon meg benneteket! (Kezeiből vadászkürtöt formál a szája el, és elfújja a Hallalít. Bemegy a háló-szobába. Leül az ágy szélére, percekig meredten nézi a szenderegő Maryt)

A folyosón Loschek jön jellegzetes, rugalmas lépteivel. Mikor a biliárdszoba ajtajával egy vonalba ér, előretékint, és megigazítja lakájgyejenruháját. Nyilvánvaló, hogy szemben vele, a folyosó másik végén — a néző számára láthatatlanul — szintén van egy tükör. Kis ideig hallgatózik a hálószoza ajtaja előtt, majd a biliárdszoba előtt. Utóbbiba benyit, kitar egy ablakot, hogy szellőzzön a helyiség. Leszedi az asztalt, kiviszi a tálcát. Habrda felügyelő leleselkedik be az ablakon. Szeretne bemászni, de épp, mikor egyik lábbal már a szobában van, Loschek újra benyit, így kénytelen visszavonulni. A lakáj becsukja az ablakot. Felpróbálja Rudolf köpenyét a tükör előtt, elteszi a köpenyt egy szekrénybe, eloltja a lámpákat, majd kiset a szobából

MARY (felriad, megijed a föléje hajló trónörököstől) Jaj! Olyan rémeset álmodtam ...

RUDOLF (megsimogatja a baronesz haját) Mit? (Gépiesen tovább simogatja a lányt) Kis posztátam, káró-katonám ...

Mary fintorog

Nem szereted, ahogy becézlek?

MARY (elhúzódik tőle) Három hónap alatt már annyiféle madárnak hívtál engem. Kezdve a gébics-csel ...

RUDOLF És ez baj?

MARY Mintha folyton madarakat látnál helyettem. Legalább állapotjunkt meg egy állandó madárban: akkor nem kéne félnem, hogy megváltoznak az érzelmeid.

RUDOLF (újra kezdi a gépies simogatást) Kis sármányom, ha a hűségemre akarsz egy zálogot, nézz a bal kezedre. No, halljam, mi van a te vas jeggyűrűdbe vésvé?

MARY „Mindhalálig együtt a szerelemben.” Sármány semmiképpen nem akarok lenni.

RUDOLF Hanem mi?

MARY Olyan madár, mint amilyen a mi családunk bárói címerében van.

RUDOLF Valami egyiptomi ibisz.

MARY Annak arany karikagyűrű van a csőrében. RUDOLF (mosolyog) Mert még nem vagytok elég patinás bárók. Az arany egy idő után megfeketedik: vassá válik.

Hallgatnak

MARY (vas jeggyűrűjét forgatja, nézegeti) Mondtam már, milyen szörnyűséget álmodtam?

RUDOLF (szórakozottan, míg eligazítja a lányon a takarót) Mit álmodtál?

MARY (átöleli a trónörökös nyakát) Mondjad: kis ibiszem! (Magát nézi a tükörben Rudolf vállán át)

RUDOLF (*hátratekint, lefejtí magáról a lány kezét*) Nem áll rá a szám. Mi volt az az álom?
MARY (*élvetegen elomlik a párnákon*) Ketten feküdtünk összezárva valami rémes skatulyában. Vas volt az is, akár a gyűrűm, s lélegeztünk kapkodva, sűrűn. Szemem bámult: majd kitepted. Vasabroncs volt az ölelése. A doboz alján vér szivárgott: belőlem jött, s tócsában állt ott. Te meg ziháltál, forgolódált, nekem csapódtál...
RUDOLF Es? (*Vakarózik*)
MARY Felriasztottál.
RUDOLF (*felpattan, járkálni kezd*) Azt mondd, véreztél?
MARY Igen.
RUDOLF Tehát most is vérzel.
Mary a takaró alá bújik, hallgat

Vérzel, vagy nem vérzel? (*Lerántja a lányról a takarót*)
MARY Kicsit. És csak most, reggel kezdődött. RUDOLF (*a padlóra ül, fejét kezeibe temeti*) Ó, én boldogtalan! Azt hittem, hogy birodalmam öröksével a szived alatt fogunk jobblétre szenderülni... MARY Az örökös talán még megvan. Attól, hogy véredek. Talán fiú.
RUDOLF Fiú! Miből gondolod, hogy fiú?
MARY Az a flamand tehén már szült neked egy lányt.
RUDOLF (*megrázza Maryt*) Ne merd letehenezni a feleségemet! Mindent elrontasz! Nekem fontos, hogy teherben légy. Minek szöktettelek meg, ha még ennyi sem telik tőled?
MARY Igyekezni fogok. (*Gondolkodik*) De nem jó itt nekem.
RUDOLF (*megfogja a kezét*) Hová mehetnél? A Dunának, de az nagyon hideg. Konstantinápolynak, de az nagyon forró. Az undok nagybácsid is veled tartana, frigyre lépne veled, hogy megmentsé a botránytól a családot. És még az sem biztos, hogy el kell követnünk.
MARY (*felül az ágyban*) Neeem?
RUDOLF Délutánig még megjöhet az ember, akit várok. Tiszta a terep, Coburg és Hoyos vadászni ment. MARY Miféle ember az? Kérek cigarettát!
RUDOLF Hírnök. Ha befut, megmenekültünk.
MARY Kérek cigarettát!
RUDOLF Más se kéne! Attól még jobban véreznél. MARY Mutasd meg a cigarettatárcámat!
RUDOLF (*arany cigarettatárcát vesz ki a zsebéből. Felillantja a lány előtt, de nyomban vissza is teszi a helyére*) Inkább egyél. Még hozzá se nyúl-tál a reggelidhez.
MARY Azt meg minek?
RUDOLF Kis pinyókém, az élet után is élet jön. MARY (*Rudolfhoz vág egy párnát*) Ne merj lepinyókézni!
RUDOLF Ha nem eszed meg a reggelidet, folyton pinyókézni foglak. (*Tör egy darabot a tálcán lévő kalácsból, meg akarja etetni a lánnyal. Mary kiveri a kezéből a kalácsot*)
MARY (*halkan*) Gyilkos!
RUDOLF Tessék?
MARY Semmi.
RUDOLF (*felszedi a padlóról, és visszarakja a tálcára a kalácsot*) Azt mondd, jól aludtál?
MARY Minden nyögésemre emlékszem. Egyszer még le is ütöttél. Úgy hajnaltájban.
RUDOLF Mit csináltam?
MARY Egyszerűen leütöttél. Főlagaskodtál, és rám zuhantál. (*Mutatja*) Nagyt kaptam a kobakomra. (*Ne-vetnek*)
RUDOLF (*vakarózik*) Akkor hát jól aludtál.

Mary segít neki vakarózni. Kintről kocsizörgés hallat-szik be

MARY Lehet, hogy ez már a hírnök.
RUDOLF (*füfel*) Távolodik. Á, ezek a Coburgék! Most indulnak Glashüttébe.

MARY Biztos, ami biztos: megírtam a levelet anyám-nak meg a nővéremnek. A komornám áruló, egy sort sem kap. (*Átnyújtja a mappát a trónörökösnek*)
RUDOLF Én is írtam vagy öt darabot. Az éjjeliszekrényben tartom őket. (*Olvasni kezdi Mary búcsúleveleit*)
MARY Azt mutasd meg közülük, amit a feleségednek írtál!
RUDOLF Épp a Stefiet? Kérlek! (*Az éjjeliszekrényből előkotor egy papírlapot, átnyújtja a lánynak. Mind-ketten olvasnak. Mary hangosan. Közben Rudolf kényszeresen vakarózik*)
MARY Kedves Stefánia! Megszabadulsz a jelenlétemtől. Légy jó szegény kis gyermekünkhöz, hiszen most már csak ő marad meg belőlem. Add át utolsó üdvözetemet az összes ismerősnek. Nyugodtan megyek a halálba, mert csak így menthetem meg a nevemet. Szerető férjed, Rudolf. Elég unalmas.
RUDOLF Ezt raktam volna a végére? (*Kitépi a lány kezéből a levelet*)
MARY Nem, ezt én mondom rá. (*Apróra hajtogatott papírlapot vesz elő a párnája alól, kibontja, Rudolf arcát fürkészi, amint az ő leveleleit olvassa*)
RUDOLF Miért éppen gardéniát kérsz?
MARY Milyen szívesen kiönteném neked a szívemet. De most már rettenetesen sürges az idő, oly kevés van hátra; jobban ki kell használnom. Mary itt ül mellettem, s az ő boldog derűje engem is magával ragad. Hm. (*Rudolf ki akarja tépni a papírt a kezéből, a lány nem hagyja, tovább olvas*) Ezekben az órákban boldog vagyok... (*A trónörökös végre meg-kaparintja a levelet*) — Ki ez a perszóna?
RUDOLF Nagyon régi barátom. Afféle anyapótlék. Megvan ez már huszonöt éves is.
MARY Szípirtyó. De ugye, vele soha nem akartál meg-halni?
RUDOLF (*töpreng*) Nem nagyon. Azt hiszem.
MARY (*felül az ágyban*) Azt miért nem tudtad velem, hogy én is boldog vagyok?
RUDOLF (*belenéz a levélbe*) De hát egyfolytában a te boldog derűdről áradozom neki...
MARY A Stefinek bezzeg nem írtad meg, milyen boldog vagy mellettem. Ha kiderül, hogy már más nők-kel is meg akartál halni, én szíven lövöm magam! (*Visít*)
RUDOLF Arra még így is sor kerülhet. (*Elteszi a leveleket*)
MARY Meddig kéne befutni a hírnöknek?
RUDOLF (*vakarózik, a lány segít neki*) Ha szürkületig nem jön meg, elvesztünk.

Mary ijedten bújik a trónörököshöz

Ugyan, kicsim, ne vedd ezt olyan komolyan! Lényeg, hogy együtt maradunk, nem? Emlékezz, mennyire örültél még nemrég, tizenharmadikán éjszaka! Mi-kor megesküdtünk, hogy ha kell, egymás karjaiban búcsúzunk el az élettől. Emlékszel, mit mondtál akkor nekem?
MARY (*idegességében a párnáját markolássza*) Na, mit mondtam?
RUDOLF Azt mondtad: ez volt a legszebb hűségnyilatkozat, amit ember egyáltalán tehet. Azt mondtad: sok nőt érhetett az a szerencse, hogy a bőröm a bőrrel csókolózott, de csak téged érhet az a kitüntetés, hogy a véred az enyémrel ölelkezik.
MARY (*kétkedőn mosolyog*) Ilyen szépen mondtam volna?
RUDOLF (*gondolkodik*) Talán. Arról nem is beszélve, 'kicsikém, hogy így az egész világon bosszút állnánk. Mindenkin, aki eltölt minket egymástól. (*Megint vakarózik*)
MARY (*segít Rudolfnak vakarózni*) De mi van, ha mégis megjön az ember?
RUDOLF Akkor itt nagy dolgok történnek. Én azonnal útra kelek veled, téged pedig Loschek gondjaira bízlak.
MARY Azt utálom.
RUDOLF Márpedig Hoyost nem hagyhatom itt: szükségem lesz rá. Holnapra viszont iderendeltem Károlyi Pistát Budapestről.

MARY (mosolyog) A magyar gróf? Megjárja. És aztán mi lesz, aztán majd értem jössz?
RUDOLF Egész udvartartással fogsz bevonulni... a Burgba. Talán.
MARY *(íjedtében a szája elé kapja a kezét)* Egek! És mit szól majd mindehhez öfelsége... meg Stefánia...!

Rudolf hallgat. Mary megilletődött zavarában a trón-örökös sálját kezdi el csavargatni, az igyekszik lazítani a szorításon

RUDOLF Hagyd! Megfojtasz.

MARY Na és? *(Megragadja Rudolf kezét, összeviszza csókolja)* Édesem! Édes szerelmem! *(Közben a tükörben nézi magukat)*

RUDOLF *(kapalózik)* Ne! Ilyen ragacsos jelző... *(Ki-szabadítja magát, ellép az ágytól)*

MARY Picikét rosszul vagyok. Szédülök. Kérlek, nyisd ki valamelyik ablakot!

RUDOLF Arról szó sem lehet. Azonnal meghúlnél. Van itt épp elég levegő.

MARY Én nem állok jót magamért. Mindjárt hányok. *(Kiugrik az ágyból, a legközelebbi ablakhoz ront, feltépi a zsalukat. Kihajol, mélyeket lélegzik. Háló-ingén alul fekete foltok éktelenkednek)*

RUDOLF *(odarohan hozzá, beljebb akarja rángatni)* Ne! Bárki megláthat a kertből... lehet, hogy apám kopói már szimatot kaptak... nagyon veszélyes!

MARY *(makacsul kihajol)* Hogy felfordult a gyom-rom! Mi lehet még veszélyes itt?

RUDOLF *(tovább rángatja)* Tüdőgyulladást kapsz. MARY Hagyjál levegőzni! Hagyjál magamra! RUDOLF *(lemondón hátrébb lép, a lány hálóingét nézi)* Mary, te komolyan vérzel. Mit műveltél magaddal?

MARY *(zihál)* Semmit.

RUDOLF *(megfogja Mary karját, az ellőki magától)* Te csináltál magaddal valamit. Bábánál jártál, vagy csak úgy házilag?

MARY *(a függöny rojtját kezdi tépkedni)* A, csak ki-próbáltam, amit a komornám javasolt: forró fürdő, előtte két pohár konyak...

RUDOLF *(indulatosan rázza a lányt)* Nem vetélsz te, nincs teneked semmi bajod... a szokásos havibajtól eltekintve.

MARY *(sziszeg)* Nyomorult ...

RUDOLF *(tovább rázza)* Mindenáron kész helyzetet akartál teremteni, ugye? Már nem volt elég hatásos az anyai zsarnokságról. meg a nővéri komizáságról lamentálni ... attól sem ijedtem meg eléggé, hogy megkérte a kezedet az a borjúképű, a braganzai herceg... így hát jött a mese a terhességről... *(Dühös járkálásba kezd)*

MARY *(szembefordul Rudolf-fal, váratlan nyugalommal)* Hagyjál békén, kérlek. Felöltözöm, és hazamegyek.

RUDOLF *(meglepődik, megtorpan)* Hová mennél, te kis szerencsétlen? *(Hangot változtat)* Szükségem van rád. Máskülönben nem volnál itt. Esküszöm, hogy te vagy az egyetlen, akihez most ragaszkodom. *(Mary elfordul tőle, ismét a rojtot tépke di. A trónörökös le-térdel a gyertyatartó mellé, kezeit a lángok fölött melegíti)* Rettenetes álmom volt hajnal felé. Vadászni voltam, olyanszerű vadászkastélyba léptem be, mint ez itt. Éhes voltam, egyenesen a konyhába mentem. Egy lélekkel se találkoztam ott: sehol egy szakács, csak rengeteg tűzhelyet láttam sorjában, lobogott a lángjuk, fazekak álltak rajtuk. Furán pattogtak. Megnéztem őket, hát egyikben sem *fött* semmi, csak a zománc pattogzott róluk. Meg az az iszonyú, száraz forróság... és tudod, Mary, mégis féltem kinyitni az ablakokat. Aztán, persze, maguktól is kinyitlak, de nem ám valami huzattól, hanem lassan, nyikorogva, alattomosan ... És sehol egy kéz, ami benyomta volna őket ... *(Borzong, üvöltésbe vált)* Csukd be azt az ablakot, az istenfáját. Csukd be azt az átkozott ablakot, mert meglátnak! Meghallják, amit mondok. Csukd már be!

Mary nem mozdul

Rohadtul meg fogsz fázni, annyit mondhatok. Tüdő-bajt kapsz. És épp, amikor a legnagyobb szükség volna az egészségedre!

Mary kurtán felkacag

(A trónörökös a padlót csapkodja felindultságában) Igenis, hogy nagy szükséged van most az egészségedre! Még ha úgy alakul is, hogy el kell követnünk, akkor se vérezgess 'nekem előtte, és ne is 'köhécselj! Mert akkor az a gesztus már nem ugyanaz a gesztus. Akkor már nem olyan harmatosan ártatlan az egész.

A kertben léptektől nyikorog a kavics

Csukd be, te kis tébolyult, mert én ...

MARY *(továbbra is mereven kibámul)* Jó. Ha ekkora becsben tartasz, hívjál nekem orvost.

RUDOLF Rendben. Ha rosszabbodik az állapotod, küldetek a badeni helyőrségi kórház igazgatójáért.

MARY *(Rudolfra néz)* Katonaorvost? Nekem?

RUDOLF Kis kabócám. Fejedelmek és hozzátartozóik nem kezelhetetik magukat fityfiritty civil orvosokkal. Aztán meg, a főorvos, akit kihivok hozzád, véletlenül éppen nőgyógyász.

MARY *(a függőnyt tépke di)* Még valakiért kéne küldetned. Ha kiderülne, hogy már nem jön az az ember...

RUDOLF Sírásóért. Meglesz.

MARY *(borzong)* Gyóntatóért! Néha épp a legfontosabb dolgokról feledkezel meg. Vagy te talán nem akarod felvenni az utolsó kenetet?

RUDOLF *(térdeplő helyzetében egészen előredől, homloka a padlót súrolja, mintha mohamedánként imádkozna)* Kenetet, én? Tudod, Mary, mi, fejedelmek családiasabb viszonyban vagyunk az Istennel, mint az alattvalóink. Ezért a homlokomra közvetlenül az égi kéz fogja fölrakni ugyanazt a kenetet. Föltéve persze, ha úgy akarózik neki. *(Pölnéz, üvölt)* Az istenit, csukd már be azt az átkozott ablakot!

Mary makacsul tovább tépdesi a függönyrojtot II

Szürkületkor. A folyosó és a biliárdzsoba fényárban úszik. A trónörökös a bejárati ajtónál áll, és az udvarról behallatszó szóváltásra fülél. Mary ugyancsak a szoba ajtajára tapasztja a fülét, de ott semmit nem hall. Az ablakhoz lép. Izgatott, cigarettázik

LOSCHEK HANGJA De kérem, báró úr, itt valami félreértés lesz. Ófensége vadászni ment, a kastélyban pillanatnyilag csak a legszűkebb személyzet tartózkodik.

ISMERETLEN FÉRFIHANG A lányt akarom! Követelem az unokahúgomat! Tudom, hogy itt rejtegetik.

Mary a zsebkendőjét harapdálja

LOSCHEK Higgye el, 'tisztelt uram, hogy mi itt nem rejtegetünk senkit. Az egész gyanúja képtelen...

ISMERETLEN FÉRFIHANG Tudom, amit tudok. Azonnal adják ki nekem a baroneszt!

Mary toporzékol

LOSCHEK HANGJA De kérem, ez lehetetlen. Kérem, báró úr, ne akadályozzon engem a szabad cselekvésben! 'Ha egyszer nem 'kívánok önnel tovább társalogni, akkor lehetővé kell tennie számomra, hogy visszamehessek a kastélyba ...

ISMERETLEN FÉRFIHANG Helyes, csak menjen előre! Én majd követem: ha nem hajlandó kiküldeni az unokahúgomat, majd én megkeresem. Az ágy alatt is megtalálom. Házkutatást tartok, érti, házkutatást!

LOSCHEK HANGJA Gondoljon a következményekre, uram! Ekkora törvénytelenység nem maradna büntetlenül ...

ISMERETLEN FÉRFIHANG Még hogy törvénytelen! Hát kell-e nagyobb törvénytelen, mint amit a maga tisztelt gazdája követett el? Megszökteti az unokahúgomat! Egy ártatlan hajadont! Súlyosan kompromittálja az összes Vetserát és az összes Baltazsit! Bemocskolja a családjunk becsületét. Hová dugták azt a kis cédát? Hát a Habsburgoknak már mindent szabad ebben az országban?

Rudolf megtöri verejtékes homlokát

LOSCHÉK HANGJA Csillapodjon, uram, meghallhatják...
ISMERETLEN FÉRFIHANG Gyáva patkánynak néz? Azt hiszi, 'haboztam megtenni a feljelentést a rend-örkapitánynál? De fölmelegyek én, ha kell, a miniszterelnökhöz is, sőt, egyenesen öfelségéhez is. Ez az ő szégyene! Ne torlaszolja el az ajtót, maga hitvány lakáj!

Dulakodás zaja, a bejárati ajtó kilincse megmozdul. Rudolf ijedten veti rá magát a kilincse, nehogy az engedjen

LOSCHÉK HANGJA Nincs itt semmiféle baronesz, higgyen nekem, uram!
ISMERETLEN FÉRFIHANG Hívom a kocsisomat, együtt majd csak boldogulunk a zárral.
LOSCHÉK HANGJA Megbánja, uram, megbánja... (További dulakodás zaja)
ISMERETLEN FÉRFIHANG A hajánál fogva fogom hazavonszolni azt a kis rüfkét. Pardon: az unokahúgomat.
Mary dacos, gyermeket gesztussal felel a fenyegetésre

LOSCHÉK HANGJA Megértem, uram, hogy kétségbeesésében elveszítette a fejét.
ISMERETLEN FÉRFIHANG (higgadtan) Mit akar mondani?
LOSCHÉK HANGJA Örülnék, ha megfogadná alázatos tanácsomat. Ha úgy érzi, 'hogy igaza van, ne folyamodjon törvénysértéshez.
ISMERETLEN FÉRFIHANG Hanem mihez folyamodjam?
LOSCHÉK HANGJA Ha bátoríthatom tanácsolni, báró úr... hozzám.
ISMERETLEN FÉRFIHANG (patetikusan) Mit gondol tehetni?
LOSCHÉK HANGJA Ha rám hallgat a báró úr... üzenetet hagy.
ISMERETLEN FÉRFIHANG (üvölt) Üzenetet! Miféle üzenetet?
LOSCHÉK HANGJA Valami mondanivalója csak van a fenség számára, nem?
ISMERETLEN FÉRFIHANG (még jobban üvölt) Lelövöm! Lelövöm, mint egy rühes kutyát.
A trónörökös a homlokát törölgeti, Mary keresztet vet

LOSCHÉK HANGJA (hidegvérrel) No látja, báró úr, hát ez az.
ISMERETLEN FÉRFIHANG Mire céloz?
LOSCHÉK HANGJA Kire nem. Én az ön helyében semmilyen körülmények között nem céloznék a fenséges úrra.
ISMERETLEN FÉRFIHANG Na és miért nem? LOSCHÉK HANGJA Vélhetően nem orvul akarja le-puffantani a trónörököst. Ez méltatlan volna bárói rangjához.
ISMERETLEN FÉRFIHANG Párbajra szándékozom ki-hívni.
LOSCHÉK HANGJA No de uram! Önnek, mint nemesembernek tudnia kell, hogy a fenség, hogy úgy mondjam, hivatalból nem párbajozhat.
ISMERETLEN FÉRFIHANG Hát persze. hogy nem! Mint a trón várományosa, esküt tett, hogy minden párbajt kerülni fog.
LOSCHÉK HANGJA A báró úr mégis ezt az elégtétel-félét követeli tőle.

ISMERETLEN FÉRFIHANG Hát mit követeljek? LOSCHÉK HANGJA Feltéve, hogy bármi igaz abból

A fürtelemből, amivel a fenséget vádolja... ISMERETLEN FÉRFIHANG (üvölt) Az színigaz! LOSCHÉK HANGJA (diadalmasan) Holnapra egész

Bécs tele lesz a hírrel, hogy a báró úr nemesemberhez méltatlanul viselkedett. Lehetetlen helyzetbe hozott egy másik, még nemesebb embert. A rossz nyelvek majd azt fogják mondani: na ja, ezek a Baltaziak, ezek most kapaszkodtak fel az uborkafára: fogalmuk sincs, mi illik gentlemanek közt. ISMERETLEN FÉRFIHANG (kétségbeesve) Hát akkor mit tegyek?

LOSCHÉK HANGJA (kegyesen) Teljes nyugalommal térjen haza, uram! Talán már otthon is találja az elveszett hajadont.
ISMERETLEN FÉRFIHANG (halkan) Hogy az ég rogyra rá erre az átkozott kastélyra!

Ökölcsapás zaja a bejárati ajtón. Rövidesen a távolodó kocsi zörgését hallani. Rudolf megkönnyebbülten dől a falnak. Mary megkönnyebbülten hasal az ágyra. Loschek surran be szoborarcra, gondosan bezárja a bejárati ajtót. A trónörökös hálásan szorongatja a kezét. Loschek finoman meghajol. Ekkor valaki megint lenyomja a kilincset. A trónörökös és a lakáj megkövülten figyel a kilincs mozgását

LOSCHÉK Ki az?
COBURG HANGJA Ki a pokol volna? Fülöp az, Coburg hercege. Egyenesen a gyehennáról.
RUDOLF (elneveti magát, ő nyit ajtót, széles gesztusokkal üdvözlö az érkezőt) Fülöpkém! Egyetlenem! Hát ennyire befűtöttek nektek az ördögök?
COBURG (míg Loschek kihámozza a nagykabátból) Be ám, az angyalát! Egész idáig ültünk Hoyossal a magaslesen, szobroztunk, ahogy mondani szokás, már csaknem 'befagyott a popónk. De még egy átkozott varjú se billegett arra! A gróf még nem adta fel a reményt. (Elindulnak a biliárdszoba felé) Hány szarvast lőttél te eddig a Bécsi Erdőben, Rudikám?
RUDOLF Kerek nyolcszázat.
COBURG Ha legalább egyetlen négy lábú tündérke a puszkám végére került volna, átirhattad volna a listádra.
RUDOLF (átkarolja a herceget) Ha tudom, hogy nincs ott suta, nem mondom, hogy eredj...
COBURG Uda! (Nevetnek. Coburg megigazítja vadász-öltözetét a nézőknek háttal álló, láthatatlan folyosói tükörben. Belépnek a biliárdszobába) Nincs valami jó panacea nátha ellen, dauphinkém? De valami erősebbre gondolok, mint amit délelőtt adtál.

A trónörökös konyakot tölt két pohárba. Coburg meg-vizsgálja az üveget, gyanakvóan körülnéz

Az áldóját! Szeretem az olyan konyakot, amelynek a címkéje a csillagos égre emlékeztet. Eljen a francúz-osztrák barátság!

Mégegyszer körülnéz. Koccintanak. Leülnek az asztal mellé. Valaki megint lenyomja a bejárati ajtó kilincset

LOSCHÉK (aki az ajtó mögött strázsál) Ki az? IDŐS FÉRFIHANG A heiligenkreuzi apát.

A lakáj beengedi

APÁT Nagybeteghez hívtak.
LOSCHÉK (bólint) Köszönjük, hogy elfáradt hozzánk.
Kövessen az apát úr!

Kopog a hálószoba ajtaján, beengedi Maryhoz. A lány az álláig felhúzza a takarót, mikor meglátja a vendéget. Az apát az ágyhoz lép, Mary kezét csókol neki

MARY Atyám! Nem is sejti, milyen boldoggá tesz a látogatásával.
APÁT (nyugtalanul tekinget körbe) Miben segíthetek. gyermekem? (Széket húz az ágy mellé, leül)

MARY Gyónni szeretnék.

APÁT Mi sem természetesebb, leányom.

MARY De én mindent meg akarok gyónni.

APÁT *(összekulcsolja a kezét, behunyja a szemét)*
Mindenkinek úgy célszerű, gyermekem. Hallgatlak.
Hallgatunk.

MARY *(az ablak felé pislog)* Ki a másik?

APÁT *(idegesen követi Mary tekintetét)* Magától értetődően az Isten az.

MARY Akkor jó. *(Az apát füléhez hajol, halkán és hosszan beszámol neki valamiről. A történet előrehaladtával a gyóntató egyre nyugtalanabb lesz)*

COBURG *(szivarra gyújt)* No, és hogy szolgál a betegséged, Rudolffkám?

A trónörökös szorosabbra tekeri nyakán a piros sálát

RUDOLF Rosszul. Azaz jól. Már a lázam is felszökött. A kályhák sem adnak elég meleget. Rég voltak fűtve.

COBURG Kész tüdőbaj. *(Köhögcsél)* Ilyen állapotban, persze, nem tudsz feljönni a Burgba, a családi vacsorára ...

Rudolf tehetetlenül tárja szét a karját

őfelsége csalódott lesz. Stefánia szintúgy. Vagy nem ma este kéne kibékülnöd a nejeddel?

RUDOLF *(vakarózik)* Ráér az holnap is. Kérlek, hogy mentsél ki. Mondd meg atyámnak: én mindent el-követtem, hogy indulásképes állapotba kerüljek. Ki sem húztam a lábam a kastélyból. Arról nem tehetek, hogy az állapotom mégis rosszabbodott. *(Kezeit tördeli, töpreng)*

COBURG *(finoman mosolyog)* Na ja. Ez a pápa is egy kíméletlen fráter. *(A mennyezet felé tekint)* Ha szabad így mondanom. Nagy tapintatlanság volt tőle a válás iránti kérelmedet atyád kezébe juttatni. Ennyi tekintélytisztlet majdhogynem talpnyalás. Persze. a bécsi nunciának is lehetett volna annyi esze, hogy figyelmeztesse a szentatyát a titoktartás kötelességére. Tudod, hogy hívják a mi nunciunkat?

RUDOLF Denunciuss.

Nevetnek

COBURG Szóval, ez a szegény Stefi összeomlik, ha nem leszel ott a békítési szertartáson. Ő ugyanis kész feláldozni a lelki üdvét az államrezonért. Az asszonyok azonban nem szeretnek egyedül áldozatokat hozni.

RUDOLF *(növekvő ingerültséggel)* Kézcsókom Stefániának.

COBURG A német követ is vigasztalan lesz. Nem szereti a családi belviszályt a szövetségeseinél, épp mikor a franciák a császárságára fenekednek. Te mennyi esélyt adsz ennek a revansháborúnak?

RUDOLF *(rágyújt, felpattan, járkálni kezd)* A franciák egyelőre nem támadnak. Még nem biztosak a szövetségeseikben.

COBURG *(jellegzetes mosolyával)* Úgy beszélsz, mint aki már tud valamit.

RUDOLF *(halkán)* Bárcsak semmit se tudnék!

Töprengenek. A hálószobában az ágy melletti széken a heiligenkreuzi apát a fejét csóválja Mary elbeszélése hallatán. Fel akar állni, Mary visszanyomja a székre

MARY *(sírva)* Oldozzon fel, szentatyám!

APÁT *(elképedve)* Nehéz lesz, leányom, ha nem látom világosan, 'hogy miféle vétkek alól kell téged földoldozni. *(Idegesen körülnéz)*

MARY Atyám, én mindent elmondtam, amit tudtam. Isten a tanúm rá.

APÁT Hát 'ez az! Időnként jobban szeretem azokat a híveket, akik nem mondanak el ennyire mindent. Azzal ugyanis nehezítik a tisztánlátásomat. A Mindenhatót pedig végképp ne idézd tanúnak, mert ő nagyon is könnyen megidézhető tanú.

MARY De hát mit vétettem én?

APÁT *(szíve táját dörgölgeti)* No látod, gyermekem, éri is éppen erre volnék kíváncsi. Azt mondod, hogy áldott állapotba kerütlél, jobban mondva, áldatlan állapotba, 'és az is lehet, hogy megölted a magzatodat. Aztán hozzáteszed, hogy elképzelhető, miszerint nem is kerütlél másállapotba, és az is baj. Azt mondod, bűnösnek érzed magad egy házasság szétzilálásában, majd pedig a 'boldogtalan férjre fogod, hogy az szemelt ki téged áldozatul. Azt mondod, meglehet, becsapod az illetőt, aztán meg azért aggódsz, hogy ő nem elég őszinte veled.

MARY Ha egyszer így van, atyám!

APÁT Azt mondod, óriási felelősség terheli a családot, amiért addig sanyargatott, míg egyéb kiutat nem hagyott neked, mint a szökést otthonról. De hozzáteszed, hogy rettenetes lelkifurdalásod van, amiért visszaéltél jóanyád szeretetével, és mostani tetteiddel romlásba döntöd a családot. Azt mondod, a körülmények kényszerítő hatására személyre tettél készülsz elkövetni -- csak ne itt most előttem, leányom! --, melynek várható következménye, hogy porhüvelyedet a temető nem fogja befogadni. De aztán azt hangsúlyozod, hogy egyéb lehetőség nincs a szere-tett személyhez való hűséged bizonyítására. Majd közlöd, hogy borzasztó lelkifurdalásod van e miatt a személy miatt, mert úgy érzed, bűnös szenvedéllyel te döntöd romlásba. Végül pedig még jobban összezavarsz, azt állítva, hogy teremtd elleni rüt merényletedet nem is biztos, hogy el fogod követni. *(Megint fel akar állni, Mary megint visszanyomja a székre)*

MARY Ha egyszer ez az igazság, atyám!

APÁT Az ilyen igazság felér egy istenkáromlással. *(Nyugtalanul körbetekint)* Mi vagy te? Ragadozó bestia vagy áldozati bárány?

MARY *(gondolkodik)* Mindkettő, atyám.

APÁT *(toporog)* Én most az ilyen kettősségekkel nem tudok mit kezdeni. Vallj színt, gyermekem, mondd meg, melyik szeretnél lenni, és az Úr gazdagon fogja jutalmazni bátor egyértelműségedet.

MARY Az a szín nem volna többé eredeti. Isten irgalmasan tekint esendősegtünkre.

APÁT *(ingerülten)* Általában. De nem az olyanra, mint a tied, leányom. Te, hogy úgy mondjam, ki akarsz cselezni 'minket. Hitelért kunyerálsz nálunk.

MARY *(az apát vállát rázza)* Oldozzon fel, atyám! APÁT

Csendesebben, leányom! Nehéz dolgot kérsz. Először 'kövesd el, amire készülsz!

MARY Nem hagyhat ennyire magamra, atyám! Akkor legalább imádkozzon a lelkem üdvéért!

APÁT Azt megteszem, de röviden, mert kötelességeim visszashólltanak az apátságba. *(Leakaszt egy tekintélyes méretű fakeresztet a falról, az ágyban ülő leány kezébe nyomja. Ő maga letérdel a lány elé, összekulcsolja a kezét. Gyorsan inát mormol latinul)*

RUDOLF Tudod, hercegem, a dolgok végső soron igen egyszerűek. Nekünk eleve csak a végek jutottak Európából. Még szegény V. Károly ősöm is csak nyomorult perifériák közt pendlőzött egész életében. Kezdetben a vég: mi már akkor is Európa kolonca voltunk. Parvenük vagyunk, és úgy is fogjuk végezni, mint a jöttmentek. Németek ... osztrákok... magyarok... a szlávok nélkülünk is elboldogulnak Európa szívében. És hiába mondom apámnak, hogy nyitni kéne Törökország felé... le egészen Szíriáig. *(Só-hajt, iszik)* Ki akar itt már európai lenni?

COBURG *(finom kis mosollyal jutalmazza az eszme-futtatást, közben sűrűn töltöget magának)* Rudolfom, te már akkor is hanyatlani látod a napot, amikor az éppen kel. Mielőtt áttérnél a mohamedán hitre, igyekezz Bismarck bácsi bizalmába férközni! Ketten együtt még mehetnétek valamire...

RUDOLF *(kezét tördelve)* Értelmetlen hókuszpókusz. Közép-Európát jóízűen meg fogja enni a muszka. A nagy kancellárral együtt.

COBURG *(leakaszt a falról egy szarvasagancsot, a homlokára illeszti a tükör előtt)* A determinizmusod, dauphinkém! Dögletes. . Homlokráncsolva forgatja a fejét az agancsot, szónoki pózba vágja magát) Engem nem szeret senki, én senkit nem tettem boldoggá, magamat sem, a családomat sem, másokat sem. De igenis sokakat tettem boldogtalaná. Kiváltképp az osztrák trón várományosát. Na, ki mondta ezt? Kapsz egy medvecukrot, ha megmondod.

RUDOLF *(Coburghoz ront, letépi az agancsot a fejéről)* Azonnal hagyd abba!

COBURG *(meglepetten néz Rudolfra)* De Rudolfom, te egészen elsápadtál! Ilyen rosszul viseled ezt a kedves porosz keresztapát? Hiába, németet csak német győzhet le ... Kár volt bismarckozással elrontanunk ezt a szép délutánt.

RUDOLF Indulnod kéne Bécsbe. Azt már igazán nem engedhetem meg magamnak, hogy még te is lekésd a családi vacsorát.

COBURG Jó, de előtte még öblítsük le a búcsút. *(Ismét tölt maguknak a konyakból, koccintanak)* APÁT Ámen! *(Feláll)*

MARY Ámen. *(Megcsókolja a keresztet, belekapaszkodik a távozni készülő apát csuhájába)* A kenetet is adja fel, atyám!

APÁT *(kezét tördelve körbepislog)* Ó, bár megtehetném! Utolsó kenetet annak ad az ember, akit testi állapota többé már nem képesít újabb gaztettek el-követésére. Te ,az imént azt mondtad, leányom, hogy még innen vagy a legnagyobb merényleten.

MARY *(támadóan emeli magasba a keresztet)* Akkor az egyik utolsó kenetet adja fel !

Az apát szája szélét rágua tőpreng

Ne feledje, atyám, hogy az égi kegyelmet jött köz-vetíteni! APÁT *(tjeden)* Leányom, ne ess még a zsarolás bűnébe is! *(Mutatóujjával gyorsan keresztet rajzol a lány homlokára)*

MARY Ez már a kenet volt?

APÁT *(büntudattal)* Olyasféle. *(Megpróbál elinalni)*

MARY *(megint az apát csuhájába kapaszkodik)* Ne menjen el, atyám! Az Istenre kérem, ne hagyjon most magamra! Itt most rettenetes dolgok fognak történni. Ha együtt imádkoznánk hajnalig, talán minden borzalom elhárítható volna ...

APÁT *(haraggal)* Biztosíthatlak, gyermekeim, hogy oda-haza hajnalig fogok fohászolni. Mindkettőnkért. *(Rángatja a csuháját, hogy szabaduljon a szorításból)*

COBURG Hát akkor sietek a vonathoz. *(Tüsszent)* Te-hát mindenkit csókoltatsz odafönn ... RUDOLF A császárnak még külön is kézcsókjaim.

A két barát megöleli egymást

APÁT *(végre kitépi magát Mary kezéből, feltépi az aj-tót)* Kárhözott hely! *(Futva menekülne, de épp a biliárdszobából kilépő Coburgba botlik)*

COBURG Ah! Az apát úr!

Az apát szinte fellöki a herceget, megcélozza a kijáratit ajtót. Loschek előzékenyen szélesre tárja előtte, az apát kiviharzik rajta. Coburg Loschekre néz, magyarázatot vár. Az inas faarccal néz vissza rá, szótlanul nyújtja a kabátját. A herceg a fejéhez /kap, bólint, szó nélkül távozik. Mary az éjjeliszekrényre rakja a keresztet. Elő-húzza az ágy alól a koponyát, rendezgeti, mindenféle viszonylatot kipróbál a kereszt és a koponya közt. Végül szabályosan „karóba húzza” a koponyát a kereszt hegyével, a koponya nyílásait pedig betömökdi a zseb-kendőivel. Kuncog.

A trónörökös erőt vesz benutságán, fölemelkedik a székből, ahová Coburg távozása után roskadt. Átmegey a hálószobába. Nem néz a lányra. Leakasztja a koponyát a keresztől, kiszedi belőle a zsebkendőket. Mary félelemmel nézi az ágyból

MARY Ránk esteledett.

RUDOLF *(még mindig nem néz rá)* Januárban korán szürkül.

MARY Nagy volt itt délután a forgalom. Hallgatóztam.

Rudolf hallgat

A nagybátyám: csak tán nem ő volt a hírnök? Rudolf

felkacag

Akkor ez azt jelenti, hogy... (A feje búbjái a takaró alá bújik)

RUDOLF *(az ágyhoz lép, Mary fejét simogatja, de csak a takarón keresztül. Másik kezében a koponyát szorongatja)* Kis tengelicém ... nem is tudom elmondani, milyen boldoggá tesznek engem ezek a fejlemények ...

MARY *(kidugja az orrát a takaró alól)* Boldoggá? RUDOLF *(leül a székre, ahol korábban az apát ült)*

Úgy bizony! Mert hogy ezen túl már gondtalan lesz az életem.

MARY *(panaszosan)* De meddig?

RUDOLF *(a koponyát cirógatja)* Végestelen végig. Szabad élet vár ránk. Csodálatos lebegés.

MARY Milyen érzés lesz?

RUDOLF Pontos tükörképe lesz az elmulás előtti pillanatnak. Ha azt sikerül széppé tenni, szép lesz az egész.

Mary kezét is a koponyára vonja, mintha esküt akarna tétetni vele. A lány azonban kiszabadítja a kezét, csücsörít, karjaival gyermeteg módon szárnycsapást tál

MARY Mikor követjük el?

RUDOLF *(miközben lefogja Mary „szárnyalását”)* Ami-kor akarod, szívem. De nem kell nagyon sietnünk: ami a napfelkelte előtt van, az még a miénk. Azt akarom, hogy gyönyörűek legyenek neked ezek az órák. És még a hírnök is megjöhet.

MARY Egyszer sem csókoltál meg, mióta megszöktet-tél. Csak tehernek vagyok itt neked.

RUDOLF Kis gébicsem! *(Gépiesen megcsókolja Maryt, előtte azonban megcsókoltatja vele a koponyát, amit a lány kelletlenül meg is tesz)*

Valaki megint lenyomja a bejáratit ajtó kilincset

LOSCHEK *(az ajtó mögül)* Ki az?

HOYOS HANGJA Kinyitni!

LOSCHEK De ki az?

HOYOS HANGJA A főudvarmester.

Loschek kinyitja az ajtót. Hoyos izgatottan belép

HOYOS Szaglászna a ház körül.

LOSCHEK *(tehetetlenül tárja szét a karját)* Talán öfenségét figyelik. Mint szokásosan. öfelsége megbízásából.

HOYOS Elképzzelhető. De egy alak nagyon közel merészkedett a bejáratához. Úgy ugrott el előlem egy bokorba. Nem ismeri a helyi szokásokat. Talán porosz az illető.

LOSCHEK Csak tán nem porosz. *(Lesegetti a grófról a télikabátot, kinyitja előtte a biliárdszoba ajtaját)* RUDOLF Úgy hallom, megjött Hoyos. Most átmegey, megvacsorázom vele a biliárdszobában. Előtte küldetek Bratfischert. Te addig öltözz fel: ha a gróf aludni tért, irgalmatlan nagyot fogunk mulatni. Virradatig.

Mary bólint, Rudolf gépiesen homlokon csókolja és ki-siet. A folyosón Loschekhez lép

Ahogy megbeszéltük, Loschek: most azonnal vacsora a gróffal, közben értesitse Bratfischet, segítsen a baronesznek öltözni, s ha tiszta a terep, teríthet a második vacsorához.

Loschek bólint, intézkedni kezd. Rudolf belép a biliárdszobába

HOYOS A, a nagybeteg! *(Tüsszent)*

RUDOLF *(megigazítja nyakán a sálát)* Józsikám! Egyet-lenem! Hallom, hogy iszonyú mészárlást rendeztetek Coburggal a glashüttei őzsuták között. *(Megöleli Hoyost)*

HOYOS *(tréfásan ellöki magától)* Távozz tőlem, mert még meg találok kapni a tulajdon náthádat! Hogy vagy?

RUDOLF Egész nap kúráltam magam. Eredmény sem-mi. Felszökött a lázam, betegebbsé vágyok, mint mi-kor megjöttetek. A családi vacsorára se merem el-indulni, Coburg egyedül ment. Na. mit lóttél a Bécsi Erdőben?

HOYOS *(köhögcsél)* Bakot. Azzal, hogy kimentem.

Loschek jön be, teríteni kezd

RUDOLF Csak egy vacsorával vigasztalhatlak. Az öreg Máli főzte, nem lehet olyan rossz.

HOYOS *(gourmand módjára simogatja a pocakját)* A Máli? Az már igen! Na és mit fog főlni a Loschek?

RUDOLF A reményt, *hogy* valaha is jóllakasson. Azon-kivül előételnek libamájpástétomot, *aztán* húslevest, roastbeefet, szarvaspecsenyét, végül süteményt. Utóbbit a szakácsnő lótte. Ha még azt is meg bírod enni.

HOYOS De mennyire!

Asztalhoz ülnek, Loschek körülöttük sürgölgődik

RUDOLF Hogy viselkedtek a vizslák?

HOYOS Kifogástalanul. Remek stílusérzékük van. Először, azt hitték, hogy lövünk valamit Fülöppel, és a háttérbe vonultak. Csendben voltak, még a farkcsóválásról is letettek. Aztán, mikor látták, hogy nem megy a dolog, nagy szűkülésbe kezdtek.

RUDOLF Édeseim! Igyunk rájuk! Jó lesz egy kis grinzingi rizling, vagy inkább rajnait innál?

HOYOS Rizlinget. Nem vagyok én honáruoló!

Loschek tölt nekik, majd kimegy. Hozza a pástétomot, felszolgálja

RUDOLF Hát akkor éljen Black és Castor, a két legnemesebb eb!

Koccintanak, majd nekilátnak az előételnek. Loschek átmegy a hálószobába. Maryhez lép, aki hanyatt fektében rezzenetlenül nézi a mennyezetet

LOSCHÉK Már engedelmet, baronesz! *(Lehúzza Maryről a takarót, az ágy szélére ülteti. Megkeresi a lány harisnyáját az éjjeliszekekrényben, felhúzza Mary lábára. Az úgy ül az ágy szélén, mint egy kataton, ezért mozgatója legalább olyan nagy gond a lakáj-nak, mint egy próbabábué)*

HOYOS Felséges ez a vadkan formájú pástétom! RUDOLF Inkább fenséges.

Nevetnek

HOYOS Történt valami napközben?

RUDOLF *(három táviratot húz elő a zsebéből, meglobogtatja őket)* Ezeket mind Károlyi Pista írta Buda-pestről.

HOYOS Mi áll bennük? *(Ősztönös mozdulattal nyúlna a táviratokért, de a trónörökös gyorsan visszadugja őket a zsebébe)*

RUDOLF Mosakszik, mert rossz a lelkiismerete. Kissé meglepően szerepedt a napokban a parlamenti véd-erővitán.

HOYOS Felcsapott kurucnak!

RUDOLF Kuruc most az egész Magyarország. Mind kitűzik a piros-fehér-zöld kokárdát. Izgatott tömeg lepte el az utcákat, s különösen a diákság van föl-tűzelve.

HOYOS És a rendőrség?

RUDOLF Titokban az is kuruc. Ezért aztán szinte rös- telkedik, hogy egyáltalán van. Tenni mindenesetre nem tesz semmit.

HOYOS Ha én Tisza Kálmán volnék, most elég kényelmetlenül érezném magam a bőrömben. Ha nincs többé közös hadsereg, vége a Monarchiának.

RUDOLF Ki tudja, banná-e az öreg. A minap meg akarták lincselni.

Loschek feltárlja a levest, majd macskaléptekkel visszasiet a hálószobába. A szekrényből előkotorja Mary fűzőjét. Felállítja a benuzt lányt, és nagy keservesen befűzi

HOYOS Ez a Károlyi Pista csúnyán kompromittált téged az udvarnál. Most atyád azt hiheti, te biztattad a barátodat, hogy szálljon vele szembe.

RUDOLF Nekem már ügyis mindegy. *(Vakarózik)* Kár, hogy holnap délre idehívtam.

HOYOS Már hogy lenne mindegy?! Ha a te bizalmas jó barátod a budapesti képviselőházban alkotmány-csorbitást emleget, ez olyan, mintha közvetve te szállnál szembe atyáddal. Ez a mostani kiélezett helyzettedben egyenesen végzetes.

RUDOLF Végzetesnek elég végzetes.

HOYOS *(gyilkosan)* Soha jobb pillanat, hogy elfoglald a felkinált magyar trónt! *(Vállon veregeti a trónörökös)*

RUDOLF *(keserűen nevet)* Szerencsés gondolat, valóban. Atyámat is boldoggá tenném veled, de Bismarckot különösen. Már egyébként is bérelt helyem van a kancellár szíve csücskében.

Nevetnek

HOYOS *(gunyoros derűvel)* Ha te most királlyá koronáztatod magad a budai várban, Magyarország azonnal leválik Ausztriáról, a muszka pedig ezer öröm- veti ránk magát. Így azután Berlinben Bismarck egy minden eddiginél egységesebb szövetségest üdvözölhet majd bennünk.

Nevetnek. Loschek felszolgálja a roastbeefet, majd a hálószobában kinkeservesen feladja Maryre a cipőjét

(Élvezettel csámcsog) Hogy omlik!

RUDOLF A Monarchia?

HOYOS A marhahús.

RUDOLF Én leválnék Ausztriáról, a nemzetiségek le-válnának rólam. Atyám rögtön szövetkezne a németekkel, és sietősen visszacsatolna. Hacsak előtte nem sikerülne őt detronizálnom.

HOYOS Hát igen. Ahány magyar, az mind gőzös fejű. Nélkülünk már rég a nyakukra ültek volna a szlávok, de azért mi csak „huncut németek” vagyunk ne-kik.

RUDOLF Jaj, ne beszélj így róluk, Józsikám! Ez olyan bismarckosan hangzott. Hol láttál te már olyan szeretetre méltó nemzetet, amely ne lett volna egyszersmind védtelen? Ők csak teszik a dolgukat: lázonganak. Mi is tesszük a dolgunkat: megvédjük őket. Ha kell, önmaguk ellen is.

HOYOS Romantikus vagy. Talán nem véletlen, hogy a veled egykorú Vilmos már uralkodik Németországban, neked pedig majd csak életed alkonyán fog ki-jutni ez a dicsőség. *Ha egyáltalán.*

RUDOLF Ki akar itt uralkodni? Én államelnök akarok lenni.

HOYOS Mondtam, hogy romantikus vagy.

RUDOLF *(dühösen felpattan az asztaltól)* Mi az, hogy romantikus? Csak mert nem vagyok elég kisszerű? Ti rögtön megkongatjátok a vészharangot, amint valami szabadabb eszméről *hallotok*. Én a villámok közé dugom a fejemet, ti meg hideg vizes lavórba nyomjátok a lábamat.

HOYOS Földelünk.

RUDOLF Kapaszkodtok a nyomorult biztonságotokhoz. *(Álltában a villájával hadonászik)* Mert minden, ami új, gyanús. Ellenetek irányul minden változás. Megtámadni a cár atyuskát? Mielőtt elpáholna minket? Veszélyes! Nagy balkáni birodalmat csinálni? Abból még baj lehet. Nohát majd a gyávaóságotokból lesz a legnagyobb baj.

Loschek jön a szarvaspecsenyével, a trónörökös észbe kap, visszaül az asztalhoz. A lakáj tapintatos macska-lépteivel visszaoson a hálószobába, előhúzza a szekrényből Mary testhez álló, fekete paszománnyal díszített, sötétzöld angol kosztümjét, és szabályos zsonglörködéssel a lányra adja

HOYOS Szarvasfej formájú szarvaspecsenye! Ez az-tán a finom vendéglátói tapintat! Ha már a vadászok semmit se lőnek, legalább a szakácsnő szerez-zen trófeákat! (Kihúzza a sültből az egyik, agancsot jelképező kolbászt, és miután letekerte róla a díszül szolgáló fekete szalagsokrot, nagy hókuszpókusszal megeszi)

RUDOLF Azt hiszem, Józsikám, az előbb egy kicsit igazságtalan voltam hozzád.

Hoyos hallgat

De tudod, már elegendő van az örökös várakozásból. A nagy reformok kora helyett az öregségem jön el, a betegségem. Belerokkantam az örökös készülődésbe.

HOYOS Akkor neked mégiscsak Magyarországon volna a helyed. Ott most nemcsak a véderóvita tombol, hanem más érdekes dolog is történik.

RUDOLF Adlerék gyűlése? Kópók rájuk. Kópók a szocikra. Kultúrálatlan csürhe.

HOYOS Mindaddig, amíg egy kicsit meg nem renget-nek minket. (Iszik)

RUDOLF (kábán) Mitől fogunk mi megrendülni?

HOYOS Az osztály nélküli társadalom eszméjétől. A szocik már most néphadseregről, általános választó-jogról, miegyéből ábrándoznak. No, ezekkel szem-ben próbáld te érvényesíteni uralkodói előszentesítési jogodat! (Szokásával ellentétben – hogy nem nevet — most keserűen föl kacag)

RUDOLF Én szabadelvűnek és centralistának születtem.

HOYOS Akkor Adlerék egy kicsit le fognak szűrni. Ha nincs kéznél likvidálható uralkodó, a trónörökösöket se vetik meg.

Rudolf vakarózik

No, koccintsunk egyet fényes uralkodói jövődre!

A trónörökös poharához koccintja a sajátját, az azonban nem iszik: lehajítja a fejét. Loschek jön: felszolgálja a desszertet. Ez fekete-sárga cukormázzal bevont kerek torta, közepén egy szál lángoló gyertyával

RUDOLF Köszönöm, Loschek. A

lakáj visszamegy Maryhez

HOYOS De micsoda pompás vacsorával kényeztetsz! Különbet most császári hozzátartozóid sem ehettek a Burgban.

Rudolf megrázkódik

Nem is tudom, miért fecsegek itt össze ma este annyit mindent, ahelyett, hogy az öreg Málí költeményeit méltatnám. Talán terhedre vagyok. RUDOLF Nincsen ellenemre a fecsegésed.

Hallgatnak

HOYOS Egyébként volna még egy megoldás.

RUDOLF (mintha mély álomból ébredne) Kinek? Mire?

HOYOS Nekünk. A túlélésre. Mielőtt még kirobbanna a revansháború, gyorsan szövetkeznünk kéne a franciákkal.

RUDOLF Kedves népség, de mindenkit becsapnak. Már találkoztam Clemenceau-val, nincsenek illúzióim. HOYOS Igaz, hogy így szerződésesszögök lennénk a poroszokkal szemben, de Bismarck sem volt velünk különösen szívbarjos Königrátnél.

Valaki kívülről finoman megkocogtatja az ablaktáblát

RUDOLF (körülnéz a szobában) Egy ilyen manőver sikere már csak azért is kétséges volna, mert a kancellár Berlinben már azelőtt meghallotta a gondolatodat, mielőtt kimondtad volna. S nem habozik erről a megfelelő pillanatban atyámat értesíteni. Ha úgy látja, hogy már megértem a haditörvényszékre. (Vakarózik)

HOYOS (résztvevően segít neki) Drága dauphin, neked különösen fejlett az üldözési mániád.

RUDOLF Már miért ne volna? Fejlett a csüggedtségem, a viszolygásom, annyi mindenem. Miért éppen az üldözési mániám ne volna fejlett?

HOYOS No, ide figyelj, én a következő játszámra gondoltam. (Kiszed a tortából egy sárga szeletet, letép egy darabkát a papírcsipke tortaálátéból, valamit ráfirkant, s fogpiszkálóval a tortaszeletre tüzi — akár egy zászlócskát) Ezek volnánk mi.

RUDOLF Ki az a mi? Mi, Habsburgok a koronatarományainkkal, vagy a magyarok is?

HOYOS (miközben tovább gyártja a zászlócskákat) Mi, osztrák-magyarok. (Újabb sárga szeletet húz ki, fel-címkézi) Ezek meg itt a németek, ugyebár. Esetleg még az olaszokra és a románokra számíthatunk, de ők nem jelentenek hathatós segítséget. Ezért nem is kapnak külön tortaszeletet. (Újabb szeletet címkéz fel) Ez volna, ugye, az egyik blokk. No és kik áll-nak a túloldalon? Adott mindenekelőtt a poroszok kereskedelmi sikereire feltékeny Anglia. (Felcímkéz egy szelet fekete tortát) Aztán itt állnak az Elzász-Lotaringia elvesztése miatt feltűzött franciák (szintén fekete tortaszeletet kapnak), no meg a Balkánra fenekedő, Isót, már Közép-Európára kacsintó muszka. (Újabb fekete tortaszeletet címkéz fel) Az eljátszandó mérközösen, ugyebár, a németékre a franciák lesznek kiosztva, az osztrák-magyarokra és esetleges kisebb szövetségeseikre pedig az oroszok. (Két sárga szeletet állít szembe két feketével) No. de ki fog meg-mérkőzni Angliával? (Diadalmasan magasba emeli a „facér” fekete tortaszeletet)

Loschek a hálószobában idáig reményvesztetten küzdött Mary hosszú és dús sörényével. Most feladja a

harcot, lecsapja a fésűt, és néhány csattal megpróbálja feltűzni a baronesz haját

RUDOLF (elkapja a meglengetett tortaszeletet, föl-falja) Majd én.

HOYOS Világos, hogy ilyen felállásnál nekünk kéne elveszíteni a háborút. Ha viszont titokban felvesszük a kapcsolatot a franciákkal, és odaigérjük nekik Elzászt, akkor azonos oldalra kerültünk a muszkával, aki így majd nem mer miniket lerohanni Galiciá-ban. Kíhez folyamodhat segítségért akkor Vilmos? (A hevenyészett terepasztalon a tortaszeletek átrendezésével magyarázza az új változatot, újabb fekete tortaszeletet emelve a magasba) Legföljebb a még habozó Angliához, az atyafiság jogán. (Ezt a szelet tortát ő kapja be)

RUDOLF (vakarózik) Régóta gyanítom, hogy az óvatos Bismarck titkos viszontbiztosítási szerződést kötött a cárral.

HOYOS Hát azt meg mire?

RUDOLF Arra az eshetőségre, ha mi kényszerülnénk megtámadni Oroszországot. Ez esetben Németország semleges maradna. Ilyen kiváló orosz—porosz viszony esetén nehéz lesz az átállás a franciákhoz.

HOYOS De sokat tudsz Bismarckról!

RUDOLF Ó még többet rólam. (Csillogó arany cigarettatárcát vesz elő, megkínálja belőle Hoyost) HOYOS (öszönös kíváncsisággal nyúl a tárca után, forgatja, olvassa a rajta lévő bevésést) Január tizen-három. Hála a sorsnak! Ki ez! a hálálkodó? Csak nem nő?

RUDOLF Csak nő lehet, nem?

RUDOLF (talányosan) Már nem sokáig.

HOYOS Unod?

RUDOLF Nem jobban, mint a többi nőt. Neki közömbös a rangom: ő egyszerűen szerelmes belém. Szébb *Rágyújtának*

HOYOS Ha jól emlékszem, utoljára a kis bögyös Vetserát kötelezted hálára. Tart még a dolog?
nőt már láttam, hűségesebbet soha.

HOYOS Egy *tizenhét éves* bakfisnak még nem terhes a hűség.
RUDOLF Felnőtt nővel én még nem találkoztam. Legföljebb felnőtt ringyóval.

HOYOS (*megbotránkozva*) Gondolj a felséges asszony-ra ! Erzsébetnél tökéletesebb teremtetést egyetlen császár se látott.

RUDOLF (*megrázkodik*) Kisfiú koromban egyszer sem engedte meg, hogy az ölébe üljek.

HOYOS Azért a lányod mégis az ő keresztnevét hordja ...

RUDOLF (*sóhajt*) Nagy bűneik vannak a nőknek. (*El-nyomja a cigarettáját, felpattan*)

HOYOS (*meglepi a sietség*) Mária aludni térünk? RUDOLF Pihennem kell, ha holnap veled akarok tartani. A náthámról se feledkezzünk meg. Ráérsz nyolc körül kelni.

HOYOS (*feláll*) De ugye, holnap nem az átkozott Glashütte az úticél? (*Tüsszent*)

RUDOLF (*vállon veregeti*) A szemedet nyisd már ki: kérdésed nem bismarcki.

HOYOS Látod, Rudolffkám, ezt a vénát is a felséges asszonytól örökölted.

RUDOLF Hogy fel ne messem!

A két barát hosszan rázogatja egymás kezét.
A hálószobában a teljesen felöltözött Mary üveges szemmel bámulja magát a tükörben. Loschek cigarettát vesz elő a zsebéből és meggyújtatlanul a lány szájába nyomja

MÁSODIK FELVONÁS

I

Éjszaka. A hálószobában változatlanul égnek a gyertyáit, a folyosó homályos. A biliárszoba díszkivilágításban úszik. Mary és Rudolf az asztalnál ülnek egy-mással szemben, pezsgőznek. A trónörökös a kissé még mindig dermedt baronesz kezéért nyúl, simogatja

RUDOLF Kérlek, Mary, ne csináld ezt velem ... ne tegyél tönkre mindent az utolsó pillanatban ! Ünnepi vacsorát csináltatok a tiszteletedre, hozzá se nyúlsz. Pezsgővel kínállak, nem iszol.

MARY Nem megy le.

RUDOLF Már hogyan menne le! Talán gombóc van a torkodon, vagy mifene?

MARY Igen.

RUDOLF Hát akkor először a gombócot nyeld le, utána jöhet a többi !

A lány halványan elmosolyodik

Emlékezzél rá, melyikünk volt az, aki nagyon ide akart jönni! Nem te mondtad nekem, hogy szeretnéd, ha mindent eldobnék magamtól, és veled mennék?

Mary bólint

Hát akkor most mit csacsiskodsz? Minden úgy történt, ahogy akartad, *nem?*

Mary hallgat

No nézzük csak azt az életvonalkát a tenyereden (*a lány tenyerét vizsgálja*) : mi is áll itt? Hát igen, jól látta a jósnő: a mostani éjszakával mindennek vége. Minden rossznak.

MARY (*elhúzza a tenyerét*) A jósnő csalt.

RUDOLF (*vakarózik*) Már hogy csalt volna?! Hát nem megmondott mindent a viszonyaidról? Ráadásul kísérteties pontossággal...

MARY Azt a komornántól is tudhatta.

RUDOLF Micsoda rosszsziszeműség ! És ahhoz mit szólsz, hogy *nekem* egyszer Magyarországon megjárta egy cigányasszony, hogy lőfegyver fog velem végezni?

MARY Én a helyedben azért is felakasztanám magam.

RUDOLF Az lesz a vége, ha nagyon makacsokodsz.

Gondold meg, hány bécsi bakfis *cserélne* most veled a legnagyobb örömmel...

MARY Én is cserélnék most. Bármelyikkel. A legnagyobb örömmel.

RUDOLF (*az asztalra csap*) Na, de gyermekek! Te siring tartó hűségesküzt tettél nekem. Ez a viselkedés nem méltó egy felnőtt *nőhöz!*

MARY (*felsír*) Utálom a felnőtt nőket. (*Hüppög*)

Rudolf odaugrik hozzá, megragadja a nyakán lógó ezüstmedált, kivesz belőle egy fekete foltos zsebkendődarabkát, a lány orra alá nyomja

RUDOLF Tudod, mi ez?

MARY Alvadt vér.

RUDOLF (*hadonászik a zsebkendődarabkával*) Az én vérem! Az én áldozati vérem! Te pedig egy utolsó, gyáva néember vagy, aki megtagadja tőlem, amit én nem sajnálok tőle.

Marynek megint sírásra görbül a szája. A trónörökös megragadja a vállát és megrázza

Mi a te bajod? Azonnal mondd meg, hogy mi történt veled !

MARY (*hüppög*) Haza akarok menni. Mondtam már. RUDOLF (*teletölti a poharát pezsgővel, egy hajításra kiüssza*) Te kis szerencsétlen ! Tudod, .mi várna rád otthon?

Mary bólint, némán zokog

Egyébként mehatsz, ha akarsz. A barátaim is önként jönnek ide hozzám Mayerlingbe. Persze, azok szeret-nek is engem. Nem úgy, mint te. (*Felemeli a lány állát, a szemébe néz*)

MARY (*megint felsír*) Azt nem mondtam, hogy nem szeretlek.

RUDOLF Akkor koccintsál velem! (*Tölt a két pezsgős-pohárba, az egyiket Mary kezébe nyomja, összekoccintja a két poharat, a sajátját megint egy hajításra kiüssza. A lány a szájához emeli a poharat, de ott megáll vele. A trónörökös megragadja Mary poharat tartó kezét, és szabályosan belétukmálja a pezsgőt. A lány hosszan fuldoklik, köhög. Rudolf vissza-ül a helyére. Tündöve nézi Maryt, majd a mellény-zsebébe nyúl. Elhúzza az ajándékba kapott arany cigarettatárcát, cigarettával kínálja Maryt. Az nemet int a fejével. Rudolf rágyújt, a tárcát forgatja a kezében. Hallgatnak*) Mondd, Mary, mi a fenének vésetted rá a hónap közepén erre az ajándékra, hogy hála a sorsnak?

Mary hallgat

Megbántottalak? Becsaptalak?

MARY (*felugrik a helyéről, Rudolf elé térdel, az ölébe hajítja a fejét*) Jaj, én nagyon szeretlek téged! Senki mást nem szeretek így ezen a földön. Csak hát...

RUDOLF Csak hát? (*Megsimogatja Mary fejét, az föl-néz rá*)

MARY Azt hittem, csak próbára akarsz tenni. Egy

'királyfinak kell, hogy legyen akkora hatalma... RUDOLF (*az ölébe ülteti a lányt. Az nem úgy simul*

hozzá, mint egy szerelmes nő: úgy kapaszkodik belé, mint egy oltalmat kérő kisgyerek) Mekkora?

MARY (*gondolkodik*) Hogy a végén megmenekítse, akit szeret.

RUDOLF De hát én megmenekítelek ...

MARY Igen, de... másképp.

RUDOLF Hogyan?

MARY Inneni is csak *el* lehet menni, nem? Fognánk egymás kezét, és kisurrannánk a hátsó ajtón. Úgy, hogy még a Loschek se vegyen észre minket.

RUDOLF És hová mennénk?

MARY A Bratfisch már várna minket a fogattal ... eltűnnénk a Bécsi Erdőben, a ködben ...

RUDOLF Hová?

MARY Bánom is én! Azt már neked kéne kitalálni. Nem is vagy te igazi királyfi, ha még azt se tudod, hová lehetne szökni. Mindig csak az a csúnya halál...

RUDOLF Csúnya? A létező legszebb gondolat. Kis tengelicém! Az előbb ködöt emlegettél, és nem jöttél rá, hogy ez a kód maga a túlvilág ... Az én hatalmam pedig az, hogy elviszlek téged erre az útra ... kéz a kézben fogunk lépkedni abban a ködben, amelyről ábrándozol... senki nem fog tudni utolérni minket ...

Hallgatnak

MARY Kérek cigarettát!

A trónörökös ad neki

Kérek pezsgőt!

A trónörökös tölt a poharába. Valaki dörömböl a be-járati ajtón

LOSCHKEK Maga az, Bratfisch? BRATFISCH

HANGJA Ki az ördög volna!

A lakáj kinyitja az ajtót, beengedi a trónörökös fiákeresét, aki harmonikát is hozott magával

LOSCHKEK A fenség a baronesszel a biliárdszobában van.

Bratfisch bólint. Előrejön a folyosón, jól megnözi ma-gát a láthatatlan tükörben, majd megáll a biliárdszoba ajtaja előtt, és dalolni kezd. Énekét harmonikával kíséri

BRATFISCH *(iskolázott bariton hangon)*

Csak egy Bécs van a világon
Csak egy a föld kerekén ...
Legyek bármily messze tájon Ide
visszatérek én.

Mary és Rudolf fölpattan a székről, a trónörökös aj-tót nyit a fiákeresének, túlradó örömmel üdvözlí

RUDOLF Hozta Isten, drága Bratfisch! Jöjjön, igyon velünk egy kis pezsgőt!

BRATFISCH *(tovább énekel)*

Mayerlingből sincsen kettő,
Vár a vén vadásztanya.
Ha behajtok udvarába,
Akkor értem csak haza.

RUDOLF *(tapsol)* Bravó, *Bratfisch!* *(Teli pohár pezsgőt nyújt át a fiákeresnek)* Üritse poharát a legjobb bécsi fiákeres egészségére!

BRATFISCH Inkább a legjobb bécsi fiákeres legjobb gazdájára iszom.

Mindannyian koccintanak, isznak. Rudolf helytel kínálja a fiákerest

RUDOLF Örömmel látom, hogy *megint azt a remek kockás öltönyt viseli, mint amiben megismertem. Abban a badeni kiskocsmában.*

Bratfisch ültében zavartan feszeng

Hány éve is annak?

BRATFISCH Három, fenség.

RUDOLF De akkor mintha nem fekete csokornyak-kendőt kötött volna hozzá.

BRATFISCH Akkor pirosat kötöttem, fenség.

RUDOLF S most miért hord feketét?

BRATFISCH E miatt a szép este miatt. Így ünnepélyesebb. *(Feláll, meghajol, majd újra leül)*

Mary a trónörököshöz lép, leoldozza annak piros se-lyemsálját. A fiákereshez lép, leveszi nyakáról a fekete csokornyakkendőt, s Rudolf sálját csomózza meg rajta nyakkendőként. A fiákeres nyakkendőjét viszont a trónörökös nyakába köti

RUDOLF Na de Mary ... *(Elnyomja méltatlankodását)*

BRATFISCH *(szemlesütve, túlradó boldogsággal)* Köszönöm a kegyet, fenség ...

RUDOLF Mondja, Bratfisch, hány üveg pezsgőt tud maga egy ültében meginni?

BRATFISCH Nem tudom, fenség, még soha nem próbáltam ki. Azt azonban biztosan állíthatom, hogy negyven kancsó sör simán lefut a torkomon.

RUDOLF *(megint tölt neki)* No, hát most kipróbálhatja, mennyi sampusz fut le simán a torkán. Annál is inkább, mert fuvaroznia sem kell.

BRATFISCH Legföljebb reggel a baronesszel. Haza.

RUDOLF Ahogy gondolja, Bratfisch.

A fiákeres meglepetten néz a trónörökösre

Tudja, egész délután azon vitatkoztunk Maryvel, hogy azon a bizonyos löversenyen, ahol megismerkedtem vele, én néztem őt, vagy ő bámult engem a távcsövével.

BRATFISCH Nem tudom, fenség. Én a pályán kívül várakoztam a kocsi-val. De biztosíthatom, hogy fen-séged helyében én néztem volna a baronesszel.

MARY Ó bámult engem.

RUDOLF Látja, Bratfisch: játékszerek vagyunk a nők kezében. Valójában a baroness úgy bámult engem, hogy majd kiesett a lencse a távcsövéből. Nem győztem pironkodni. *(Egész üveg pezsgőt tol az asztalon a fiákeres elé, aki szorgalmasan iszogat belőle)* Azt azután már igazán nehezemre esik bevallani, hogy tegnap ki szöktetett meg engem a Burgból, és ki tart itt engem Mayerlingben mint csempészárut ...

MARY *(a fiákeres jelenléte és a pezsgő felélenkíti)* Nyilvánvaló, hogy a heiligenkreuzi apát. Azt reméli, még jó üzletet köthet veled. Eladja a lelket az ördögnek, ő meg egy egész napi búcsút nyer cserében. *(Egészen kipirul, a tükör elé lép, kacéran rendezgeti a kontyát)*

RUDOLF Más itt az eladó, nem én: ez a szépséges leányzó rövidesen frigyre lép a braganzai herceggel. Komoly ember és fényes parti. Az egész Vetsera család szétzilált szénáját helyrefésüli. Főleg pedig nagyon lehet szeretni.

Mary dühösen dobant a lábával a tükör előtt

Látja Bratfischom, mindezekre a dolgokra maga lesz a koronatanú. *(Gondolkodik, elhúzza a száját)* Ha meggondoljuk, egy magamfajta koronaherceg nem lehet meg koronatanúk nélkül. És ne feledje, Bratfisch, hogy a Mayerlingbe vezető kocsiút nemcsak hepehupás, de mindamellett roppant tekervényes is. Meg sikamlós.

BRATFISCH Olyan kacifántos ma este a fenség. Ha szabad megjegyznem.

RUDOLF Szabadni szabad. *(Felhajt egy pohár pezsgőt)* No, játsszon nekünk valamit! Valami kedvére valót.

BRATFISCH *(ölebe veszi a harmonikáját. Mary vissza-ül a trónörökös ölebe. A fiákeres régi bécsi fiákeresnótát énekel harmonikakísérettel)*

I hab'zwa harbe Rappeln,
Sein eing'spannt in mein Wag'n
Me a Zeugerl müssen's kennen
's is s'Schönste auf'n Grab'n;
Denn i bin a Fiaker,
Kein zweiter is net da.

Komm'i mit meine Schiesser,
So'schreit gleich all's : „Halloh !”

Mein Numm'r mein Rechthum,
Das gib i a net her.

Da kann schon kommen, wer da will,

I schick ein'Jeden nach Tripstrill,

Denn i lass'mi net pflanzen,

Mi hat nie blend't a Geld

Wann i am Bock ob'n sitzen kann,
Bin i glücklich auf der Welt,
Drum sing i'allerweill voll G'müth,
Voll Seligkeit das alte Lied:
I bin a Fiaker, a g'mütliche Seel',
A kerng'sunder Weaner, bin allweil fidel;
Mein Zeug steht am Grab'n, mein Nummro is ferm Denn i
bin a Fiaker von Wean!

Bratfisch magyarul is elénekli a naiv dalocskát

Az én két paripám
Kocsim előtt ficánkol Nincs
még ilyen fogat se A
Grabenen, se máshol; Mert
fiákeres vagyok, És ritkítom
a párom, Mikor meglát a
nép,
Kiáltja rögtön: „Várjon!”
Rendszámom kincset ér, Én attól
meg nem válok. Aztán jöhet már
bárki, mer' Én a csudába küldöm
el, Felültetni bizony, nehéz, Engem
el nem vakít a pénz, Ha fenn
ülhetek a bakon, Fűtülök a
világra, kész, Ezért vidám kedvvel
dalolom, Tiszta szívből a régi dalt:
Fiákeres vagyok, kedélyes lélek,
Makkegészséges bécsi, hű, amíg élek;
A kocsim a Grabenen, rendszámom helyén
Bécsi fiákeres vagyok én!

*A trónörökös furcsán érzékenyül a dal hallatán. Sűrűn
emelgeti a poharát, majd egy másik székre tessékeli át Maryt.
Feláll, elfordul, nyújtózik — látszik, hogy érzései ellen küzd. A
baronesz, a maga díszkrét módján, ugyancsak jócskán
fogyaszt a pezsgőből. Meg-indultságát csak az jelzi, hogy orrát
szinte a poharába dugja*

RUDOLF *(a fiákereshez lép, vállon veregeti)* Elég volt,
Bratfisch, elég volt! Most játsszon nekünk valami mást:
szeretnénk kicsit táncolni. *(A trónörökös fogja az üres
pezsgősüvegeket — szép számmal van belőlük —, és
megfelelően elosztva a biliárdszoba pad-lójára állítja
azokat)*

BRATFISCH Az „Oh' Du gute alte Zeit” jó lesz?

RUDOLF *(miközben széles mozdulattal táncolni invitálja a
lányt)* De mennyire! Harapok a régi szép időkre. Csak arra
kérem, hogy ne énekelje, mert nem fogok magamért
jótállni. Jót fogok sirni.

*A fiákeres elkezdi játszani harmonikáján a régi bécsi melódiát.
A szerelmesek mély átéléssel keringőzni kezdenek a
pezsgősüvegek között*

MARY *(tánc közben)* És ugye, most vigyázzak, hogy egyetlen
üveg se boruljon fel? RUDOLF Ugy van!

*A lány sorra egymás után felragja az összes üveget. A
trónörökös megtorpan*

Nincs több üveg, nincs több tánc. *(A pihenő Maryre néz)*
Hogy kipirultál! *(Magához szorítja)* Kis vörös-begyem!
Bocsánat: zöldbegyem. Biliárdzöldbegyem.

MARY Habókos madarász! Piros volnék?

RUDOLF Egészen kipirultál.

MARY Majd megzöldülök. Minden vér kifut belőlem. De
igazán.

RUDOLF *(mosolyogva)* Soha jobbkor! *(Felnyalábolja a lányt,
és a biliárdasztal tetejére állítja. A fiákereshez)* Van kedve
biliárdozni?

BRATFISCH Kedvem az van. Jártasságom az nincs. RUDOLF
Pedig most remek változat jutott eszembe.

Két női boka. mint plusz nehézség a golyónak. Ha
Coburg itt volna, nagyon élvezné.

BRATFISCH *(az ajtó felé hátrálva a harmonikával)*
Herceg kezébe dákok illik, fiákeres kezébe gyeplő.

RUDOLF *(a golyókat taszigálva Mary lába közt)* Ugyan,
Bratfisch, ne jöjjön nekem késő éjszaka ilyen odakozmált
bölcsességekkel! Mondja, szerencsés ember-nek tart maga
engem?

BRATFISCH Teljes mértékben. A fenség mindent meg-kap az
élettől, amire másnak szüksége volna. RUDOLF S amire
nekem?

BRATFISCH Arra ne legyen szüksége a fenségnek. Akkor lesz
boldog.

Mary dacosan összezárja a lábait

RUDOLF *(abbahagyja a játékot, gondolkodik)* Ha nem vigyáz,
szerencsétlenné teszi magát az eszével.

BRATFISCH Másokat meg szerencsésé. *(A piros cso-
kornyakkendőt szagolgatja)* A fenség bizonyára szívesen
nélkülöznél ezt a szép selyemsálat.

RUDOLF *(leemeli a lányt a biliárdasztalról)* Ördöge van, drága
Bratfisch: valóban megtarthatja a sálamat.

BRATFISCH Ez az első alkalom, hogy az én kedves gazdám
ilyen személyes dolgát ajándékozza nekem.
(Jelentőségteljesen Rudolf szemébe néz) Akkor én reggel
nyolckor útra készen fogok toporogni a paripáimmal a
kastélyudvaron.

RUDOLF *(elfordítja a fejét)* Ahhoz pontosan kéne is-mernie az
útviszonyokat. Ne mulasszon el egy kis könnyű hajnali
álmot: az mindig irányadó.

*A fiákeres meghajol, kimegy. A folyosón felrzza Loscheket,
aki a nap izgalmaiktól fáradtan elszerűlt egy kis kanapén*

BRATFISCH Kiengednél, Loschekkém?

LOSCHEK *(megrázkódik)* Jaj! Rémes! Hogy? *(Körül-néz)*

BRATFISCH Csak nem álmotdát?

LOSCHEK *(a mennyezetre néz)* Szörnyű ... egy hatalmas
csillár ... rám akart szakadni ... én futni kezdtem, erre ő i s
...

BRATFISCH Kristálycsillár volt?

RUDOLF *(gondolkodik)* Muránói.

BRATFISCH *(vállon veregeti)* Még szerencse! Egyáltalán nem
mindegy a minőség. Kiengedsz?

Loschek az ajtóig kíséri a fiákerest

MARY *(a trónörökösbe kapaszkodik)* Ó, mennyire szédülök!

RUDOLF Különbén hogy vagy?

MARY Pocsékul.

RUDOLF Milyennek látod a kilátásainkat?

MARY Mondd, milyen az az ember? Milyen ember a hírnök?

Összeesik. Rudolf erélyesen feállítja.

*Alighogy a fiákeres távozott, valaki megint lenyomja a bejárati
ajtó kilincsét*

LOSCHEK Ki a Belzebub az? *(Senki nem válaszol neki. A lakáj
keresztet vet)* Jön a porosz. Vagy az orosz.

Rudolf kitámogatja Maryt a folyosóra, magához inti Loscheket

RUDOLF Loschek, reggelig ne zavarjanak! Érti? Még akkor se,
ha a császár maga keresne!

*A lakáj bólint. Fogja a kanapét, fölemeli, és a bejárati ajtó elé
rakja keresztbe, így mintegy eltorlaszolva azt. Rákuporodik, és
rögtön elbóbiskol. A szerelmesek át-mennek a hálószobába*

MARY Mutasd a pisztolyt! Követelem, hogy azonnal lőjél le!
*(Kutatni akar az éjjeliszekrényben, a trón-örökös
visszatartja)*

RUDOLF Előbb írd meg a búcsúleveleket.

MARY *(csuklik)* Már mindet megírtam. Mutattam is. RUDOLF
A vőlegényednek meg a bátyádnak nem írtál.

MARY Az egyikőtől túlságosan viszolygok. A másikat túlságosan szeretem.
RUDOLF Már nem volna szabad, hogy érzelmeid legyenek. *(Gondolkodik)* Jó, hát akkor én majd diktálok neked. *(Leülíti a lányt az ágyra, a kezébe nyomja a mappát meg a tollat)* Írd: hercegem, híres tollboámat hagyományozom önre...
MARY Miért éppen a tollboámat? *(Csuklik)*
RUDOLF A toll se nem bőr, se nem hús. Nem érdemes vele ágyba bújni. Éljen boldogul.
MARY A boa?
RUDOLF Kérlek, ne vegzálj még ilyenkor is! László-nak írd a következőt: kedves fivérem!
MARY Sosem szolítom így. *(Csuklik)*
RUDOLF Nem fontos, hogy egyébként hogy szolítod. Ez így jól hangzik, punktum. Örködni fogok fölötted a túlvilágról, mert nagyon szerettelek. Egyébként már nagyon kíváncsiak vagyunk, hogy milyen lehet az a túlvilág. *(Az éjjeliszekrényhez lép, kezébe veszi a koponyát, forgatja)*
MARY *(lecsapja a tollat, üvölt)* Én egyáltalán nem vagyok rá kíváncsi!
RUDOLF *(erélyesen)* Hú nővéred, Mary.

A lány összecukja a mappát, szája szélét harapdálja, a gyertyáik lángját bámulja

MARY *(higgadtan)* Három napja, a német követ estélyén kiesett egy zafir a karkötőmből.
RUDOLF Megtalálták?
MARY Még nem. Az elgurult zafir szerencsétlenséget jelent.
RUDOLF *(két ujját a koponya szemüregébe fűzve)* Szerencsét. Kérlek, térdelj ide az ágy elé!
MARY Minek?
RUDOLF Látni akarom, hogy festesz.
MARY Görcsölök.
RUDOLF Annál jobb. Térdelj le, és görnyedj hétrét! Közben akár nézheted is magad a tükörben. *(Letérdelteti Maryt az ágy elé, a tükör felé fordítja a lány fejét. Szabad kezével mindenféle patetikus halottas pózba igazítja a lányt, másik kezével magasra tartja a koponyát)* Szeretted ez a két szív. Am frigrre mégse lépett. Romeo egyik, másik Júlia nem volt, habár a két családnak Veronától nincs mit tanulnia. Únt hitvesi eskü, királyi végzet metszette el vonzalmuk fonalát. Ők úgy gondolták: ha már itt nem élhet átkos szerelmük, jobb lesz odaát. Nem volt a lányzó, mint Júlia, szende, s a férfi sem volt igaz Romeo.
MARY *(váratlan gyöngédséggel néz fel Rudolfra)* Zordon sora arca hamvát kikezdte. Most tán Hamlet-nek volna képe jó.
RUDOLF *(miközben imádkozó pózt kényszerít Maryre)* Léha a szűz, küzdelmet unt a párja: kiégett lélek-pár vágtat a másvilágra. Am ott a hős gondolat tépte arcát elsimitják a nyájas angyalok, s Mary — éltében züllött gyermektündér — árnya körül fohással andalog.
MARY *(felpattan)* És mi lesz, ha elhibázod a lövést? RUDOLF Közelről mindig pontosan célzok.

Loschek felnyög álmában

MARY Kérek pezsgót!
Rudolf a lány kezébe nyomja a koponyát, és átmegy italért a biliárdszobába. Mary bámulja magát a tükörben, amint a koponyát tartja a kezében. Beszédet intéz a koponyához

Te kis halott magam! Milyen nyomatékos vagy te énhozzám képest! Irigylem a békédet. Én is mindig magamtól akartam értetődni. Biztosan az sem zavarna, ha pozdorjává zúználak. Megcsókollak, mint csont a csontot. *(Fogait csattogtatja, beleharap a koponya fogsorába, kiköp)* Kedélyedet a hús nyomaszt-hatja leginkább. *(A padlóra rakja a koponyát, vinnyogva ráül)*

A trónörökös a biliárdszobában kihúzza egy fiókot, kivesz

belőle egy pisztolyt, zsebre vágja. Magához vesz egy üveg pezsgót meg egy üveg konyakot, és visszatér a hálószobába

MARY *(végignézi)* A zsebedben van. Látom. Egész le-húzza.
RUDOLF *(a zsebébe nyúl)* Akarod látni?
MARY Inkább nem. Inkább a pezsgót.
RUDOLF Előbb bűjjál vissza az ágyba.
MARY Azt meg minek? Olyan jól ülök itt. *(Izeg-mozog a koponyán)*
RUDOLF Szeretőnek ágyban a helye. Hálóingben. Kibontott hajjal.

Mary durcásan lehányja a ruháit, eldobálja a hajcsatjait, ágyba bújik. A trónörökös leül az ágy mellé a székre, kibontja a pezsgót, megitatja a lányt

MARY *(a pezsgősüveget szorongatva)* Félig kiittam. Most már jó lesz. *(Átnyújtja az üveget a trónörökösnek, az lerakja az ágy mellé, és megöleli a lányt)* Gondolod, hogy megbocsátja ezt nekünk az Isten?
RUDOLF Inkább azt kérdezted volna, hogy mi megbocsátjuk-e ezt az Istennek. Ó, hogy hasogat a fejem! *(Dörgölni kezd a halántékát)*
MARY *(behunyja a szemét)* Amit az apát mondott, az nem volt valami megnyugtató. *(A kezét is összekulcsolja a mellén)*
RUDOLF A papok általában nem megnyugtatók. MARY És mi lesz, ha meggondolod magad, és még-sem jössz utánam?
RUDOLF *(nevetve)* Utánad megyek, hogy előtted lehessenek.
MARY Kérlek, add ide a zsebkendőmet!

A trónörökös előkotor az ágy alól egy használt zseb-kendőt, a lány kezébe nyomja

Akkor hát most nagy botrány van?

RUDOLF A lehető legnagyobb. Lehet, hogy a szökés híre azóta a miniszterelnök fülébe is eljutott.
MARY *(halványan elmosolyodik)* Azt hiszem, lóhatsz. *(A zsebkendőt szorongatja, ünnepélyes fintort erőltet az arcára. Vár. Rudolf a halántékát dörzsölgeti. Mary családottan kinyitja ,a szemét. A trónörökösre mered, majd a tükörre)* Nem ártana letakarni azt a tükröt. RUDOLF Azt meg minek, kis károkatonám?
MARY A tükröknek is van lelkük. *(Nyelvet ölt a tükörre)* Nem lehet egy tükröt a végtelenségig terhelni.
RUDOLF *(iszik a pezsgőből)* Mondd, Mary, miért szerettél engem?
MARY Téged mindenki szeretett.
RUDOLF *(kurtán felnevet)* És azért kellett hogy viszontszeresselek, mert nekem kivétel nélkül minden-kit viszont kell szeretni?

A lány bólint. Az udvaron felvonít egy kutya. A két szerelmes megborzong

MARY *(fektében a hasára fordul)* Belehalok a várakozásba.
RUDOLF *(egyik kezét a baronesz fejére teszi, másik kezét a zsebébe süllyeszti)* Akkor most elmondok neked egy mesét.
MARY Habókos madarász!
RUDOLF Egy sötét tollú, mondjuk ibisz madárról van szó. Ketreben született, fogalma sem volt arról, mi az a szabadság.
MARY Mindjárt hányok.
RUDOLF Jaj, ne! *(Lelővi Maryt)*

A lány arca és az ágynemű, valamint az ágy melletti falfelület tele lesz fekete foltokkal. A trónörökös kezébe veszi Mary arcát, közel hajol hozzá, nézegeti. Loschek felriad álmából — felül a kanapén, körülnéz

LOSCHKEK Átkozott csillár! Tudtam, hogy rám zuhan. *(Tovább alszik)*

Az udvaron a kutyák éktelen vonításba kezdenek

RUDOLF Azt a pillanatot szerettem volna elcsípni, amikor a lélek kiszökik a szemekből. A dermedés, merevedés illékony állapotát. De itt a szem kifordult gödréből a lövestől. Korán megposhadt gyümölcs. Gyalázat! *(Kezét a nadrágjába törli, a szekrényhez ugrik, fekete fátulat vesz ki belőle, gyors mozdulatokkal körületekéri vele a halott fejét. Megragadja a konyakosüveget, a tapétaajtón át kisiet a szobából)*

II

Pirkadatkor, a kandallókban már elhamvadtak a fahasábok. Rudolf az ágy előtt áll, egy csokor gyöngyvirágot tart a kezében. Forgatja, szagolgatja a csokrot, majd szálanként a halottra dobja a gyöngyvirágot. Szakszerűen dolgozik, 'mintha ételt fűszerezne, majd leül a tükör elé. Egyik kezébe pezsgősüveget, másik kezébe konyakosüveget vesz, felváltva húz belőlük

RUDOLF Emlékszem egy rémálomra, amelyben mér-hetetlen mennyiségű bort ittam. A hasam egyre puffadt, de a fejem hideg maradt. Hasogatta a nagy józanság. *(Leteszi az üvegeket, kezét Mary hattyúprémes papucsába bújtatja, és így, papucsostul, elkezdi négykézláb mászni a szobában)* Ha egy pillanattal könyörölni tudnék magamon, talán másokon is sikerülne. De mégis van bennem valaki, aki megrendülten bámulja azt a másikat, aki rendületlenül nem ámul semmin. Ha ez az első valaki nem volna, egyáltalán nem kéne kinlódnom. *(Kurtán felkacag)* Jól kimódtal engem valaki: mindig mélyen átélem, ahogy képtelen vagyok bármit is átélni. *(A gyertyatartóhoz érve a lángokba bámul. Ráfúj a lángokra, de jó nagy távolságból: gondosan ügyelve arra, hogy el ne aludjanak. A kutyák ismét felvonítanak az udvaron. A trónörökös felpattan, átmegegy a biliárdszobába egy újabb üveg pezsgőért. Kifelé jövet odamegy az alvó Loschekhez, a kanapé előtt állva bontja ki a pezsgőt. A lakáj felriad a durranásra)*

LOSCHKE Irgalmas ég! *(A szemét dörgöli)* A fenség már talpon?

RUDOLF Le se feküdtem. Időpocsékolás. *(Mehúzza a pezsgősüveget)*

A lakáj szolgálatkészzen talpra szökken

Most azonban mégis szunyókálnék egy keveset. Fél nyolckor ébresszen föl egy csésze jó erős teával. Es szóljon Bratfischnak, hogy addigra álljon elő a kocsi.

LOSCHKE A látogatókra is készülni kell: jön Károlyi gróf Budapestről és Koller generális Badenből.

RUDOLF *(megint iszik a pezsgőből)* Nos, igen, *(Töpreng)* Okvetlenül készülni kell rájuk. *(Szabad kezét zsebre vágva, halkan füttyörészve visszamegy a háló-szobába, az ajtót kulcsra zárja. A szekrényhez lép, egy kék tábornoki díszegyenruha kabátját húzza elő belőle. A kabát pontos mása annak, amit Ferenc József szokott viselni. Belebújik, egyik kezébe konyakosüveget, másik kezébe pezsgősüveget vesz. A tükör elé áll, nézegeti benne magát. Felváltva iddógal az üvegek közül)* Fejedelmi sas nem puffantja le magát. Inkább fölgyújtja a fészket, és kiugrik belőle.

Az előszobában fülsértő hangon megszólal a vekker. Loschek, aki a trónörökös távozása után kábán lerogyott a kanapéra, most előszedi a fekvőalkalmatosság alól az ébresztőórát, elhallgattatja, megint a fal mellé állítja a kanapét, és a szabaddá vált bejárati ajtón át távozik

(Felváltva húzza meg a rumos- és a pezsgősüveget) Nekem annyi okom van meghalni, hogy tulajdonképpen nincs is kedvem meghalni. *(Leteszi az üvegeket, a gyertyatartóért nyúl, megvilágítja az arcát a tükörben)* Az én látszatkiválóságom csak közönyös játék a természetnek. Csak el akar vele

pusztítani. Az öröm, amit kiválóságom fölött érzek, csupán egyetlen pillanat. A többi már a különbözős szomorúsága.

A kutyák megint felvonítanak az udvaron

Fintorogsz? Pedig engedelmes, jó fiad voltam neked mindig. Hagytam, hogy elvedd tőlem az anyámat, a gyerekkoromat, később az egész életemet. Én mindig meghunyászkodtam, én mindig félreálltam. Most mégis úgy nézel, mint egy vércse. *(A gyertya-tartóval köröket ír le az arca körül)* Átkozott ellenzékiességbe kényszerítettél: kinomban, hogy észrevételem magam a világgal, liberális lettem. De még ennyi engedelmesség sem volt elég neked! Elhatározad, hogy elpusztítasz. Átkozott vércse! Gonoszul ad-tál egy esélyt, hogy lepuffantsalak, mert tudtad, hogy úgysem lesz hozzá bátorságom. Gyávának kellett lennem, mert te úgy akartad. *(Körmeivel kocog a tükörön, töpreng)* Ó, dehogy: a csapdát Bismarck állította nekem. Még a gyerekcsinyeimet is megsokallta, siet tőlem megszabadulni. Szegénykém, neked is éppen elég bajod van vele. *(Megsimogatja tükörbeli arcát)* Vannak államférfiak, akik reménytelenül győzelemre vannak ítélve. Ha nincs az az átkozott budapesti véderővita, ha Károlyi nem árul el, a kancellárnak talán soha nem sikerül bizonyítékot szereznie az én nem létező zendülésemre. *(Az ablakok felé néz)* Az egyetlen ember, aki igazolhatott volna, nem érkezett meg. Talán ezt is Bismarck rendezte így. Félő, hogy a megmentőmet ide-felé jövet eltették 'láb alól... félő, hogy elinalt, és most Port Said felé tart hajón. *(Lerakja a gyertya-tartót a tükör elé, és járkálni kezd a szobában. Vakarózik, a kezét tördeli)*

A szobaablakok hirtelen maguktól kicsapódnak. Oda-kinn lángol az ég, fehér szarvasok és delfinek röpködnek a levegőben, csikorgó zajok közepette. Az egyik ablakból középkorú cigányasszony leselkedik be. Szája sarkában pipa, gonoszokán mosolyog. Felmászik az ablakpárkányra, beugrik a szobába, s a tükör mellé, a padlóra guggol

(Semmi csodálkozást nem mutat a jövevény lát-tán) Ejnye, te füstösképű boszorka, hol is találkoztunk utoljára? Talán Gödöllőn? Vagy a Körös partján? *(Énekelni kezdi a „Hallod-e, te körösi lány”-t, és a tenyerét mutatja a cigányasszonynak)* Nem volt igazad, látod? Már harmincéves is elmúltam, és még mindig élek!

A cigányasszony pőfékel, mereven néz maga elé. A trónörökös a feje búbját vakargatva magyaráz neki

Most, ha netán eszébe jut házkutatást elrendelni nálam, amit találni fognak, az Bismarckot fogja igazolni. Ha a tisztviselői beleolvannak a levelezésembé, akkor ott fényes bizonyítékokat fognak találni Bismarck állításaihoz. Neki pedig nem marad más hát-ra, mint engem hadbírószág elé állítani, és föbe lövetni. De talán már tegnap este is tudott mindent: talán már kezét se fogott volna velem, ha vagyok olyan bolond, és elmegegy arra a családi vacsorára.

A kutyák megint felvonítanak az udvaron. Rudolf ki-bámul az egyik ablakon

Jól van, jól, rövidesen megkapjátok, amit akartok. Úgy látszik, a vizslám már megint jobban tudnak nálam valamit. *(Felnéz az égbe, integet a kiszürkülő éggel halványuló, repülő állatfantom-seregnek. Majd a kastélyudvart fűrkészi)* Megmozdult! Ott, ni... megmozdult valami a bokorban! *(Az éjjeliszekrényhez ugrik, felkapja róla a pisztolyát, visszafut az ab-lakhoz, céloz. Gyorsan távolodó lépések zaja. A trónörökös a tarkóját ütögeti a fegyver csövével, majd karját tehetetlenül szétárja a cigányasszony előtt)* Megszökött a gyalázatos. Itt lapult, épp az ablakom alatt, a bokorban. Ki tudja, mióta leselkedett. Az-

tán az arcom látványát is ellopta, mikor most ki-néztem az ablakon. *(Különböző, a néző által nem, látható kinti célpontokra szegezi pisztolyát, végül visszatér vele a halántékához)* Igaz, hogy nekem most már teljesen mindegy. Kiáltanék, de a fehér dám-vadak patájának kopogása elnyomja a hangomat. Kiáltanék, de a delfinek kikacagnak. *(Gondolkodik)* De mégis bosszantó, hogy utolsó perceimben sem menekülhetek az uralkodó figyelmétől!

A cigányasszony int neki, hogy jöjjön közelebb. A trónörökös megint a tükörhöz lép, tükörbeli mása mellének szegzi a pisztolyt

Ezért most megfizetsz, apám. Mindenért megfizetsz. Pirulni fogsz anyám előtt, Ausztria-Magyarország előtt, Európa előtt, a későbbi nemzedékek előtt. Mert jót disznólkodtam halálos ágyamon, és halálom története, földi emlékezetem se lesz más, mint véget nem érő disznólkodás, fejedelmi malacság. *(Zsebre vágja a pisztolyt, visszamegy az egyik ablakhoz, ki-bámul rajta)*

A cigányasszony feláll, pipája szárával kört rajzol a tükörre, és ráül ugyanarra az ablakpárkányra

(A cigányasszonynak) Pedig milyen ígéretes téli reggel van. Céllövészetre, masirozásra való szűrkeség. Hogy remeg a rekeszizmom! És milyen józan vagyok! Munkára való reggel.

A cigányasszony pipája szárával kört rajzol a trón-örökös halántékára

Milyen kár, hogy ilyen fölöslegesen jöttem a világra. Fölöslegesnek. Kár, hogy ilyen fölösleges a Monarchia. Szeretném remélni, hogy maga a kor is, de hát fölösleges korok nincsenek. Legfeljebb fölösleges országok vagy fölösleges nemzedékek.

A cigányasszony kiugrik az ablakon. Rudolf integet neki, majd a konyakosüvegért nyúl. Fenéig kiüssza, az üveg alját nézegeti

Ennyi talán elég lesz. Legnagyobb életigenlő gesztus-ként kinyírom magam. Igazán csak jobb híján. *(Az ágyhoz lép, a párnáját igazgatja)* A legendák meg-örzik boldogtalan életemet és boldog halálomat. Emlémem össze fog ölekezni a jövőnd szerencsésebb ifjainak valóságával, akiknek élete nem látszatélet. És bennük sokszorozódik meg az én örömom. *(Fel-üvölt)* Kutya kötelességük helyettem is boldognak lenni! *(Az udvaron léptek zaja hallatszik, a trón-örökös gyorsan becsukja az összes ablakot)* Igyekeznem kell, Bratfisch elindult az istállóba a lovakért. *(Megtántorodik, az éjjeliszekevény sarkában kapaszkodik meg)* ő, én nyomorult, miket hordok itt össze az én hősi tettemről! Hiszen évek óta nem tudok én már aludni, és azt is ki tudom számítani, hogy nagy álmatlanságom mikor hozza meg a végső összeomlást. Sok már sehogyan sincs hátra. *(Homlokát törölgeti, leül az ágy szélére. Mary párnája felől madár-fütt hallatszik, a trónörökös gyanakodva fordítja arra a fejét)* Érdekes, életében nem tudott fütyülni. Magához hív. De milyen madarat utánczott? Sármanyot? *(Töpreng)* Hogy én milyen józan vagyok! Es mennyire elgyöngültem! Kavarog a gyomrom, szédelgek. Minden szervem, minden sejttem külön-külön rosszul érzi magát. Talán van még számomra kegyelem, talán sikerül most azonnal szörnnyethalnom anélkül, hogy kezet kéne emelnem magamra .. most ... igen... kicsoda émelység! ... ez már kirihatatlan... *(Ültében előredől, hány. Az udvarról kocsiörgés hallatszik he. A trónörökös a lepedőbe törli a száját, kimerülten hanyatt fekszik. A baronesz hulláját nézegeti)* Te szegény gyanútlan idegen, aki idetévedtél: te becsapsz engem halálodban. Téged meggyalázott a halál, és így rám nyelvet ölt az enyészet. Nem egy sugárzó, ifjú nő fogja a kezem a túlvilági úton, hanem egy kifolyt szemű roncs

ijesztget mumusként. Ha nem volnék most olyan gyenge és gyáva, lerugdosnának magam mellől az ágyból. Nem szívlem a társaságodat, pláne nem ilyen szorosan! *(Nagy erőlködéssel felnyalából egy fekete foltos dunyhát, rádobja Mary tetemére. Zihál. Az ágy mellett álló pezsgősüvegért nyúl, iszik belőle. A mennyezetet bámulja, nyögdcéssel, sugárban kihányja a pezsgőt. Kiveszi a zsebéből a pisztolyt, a halántékához emeli, majd leengedi, és nézegetni kezdi a kezét)* Hogy remeg a kezem! Sosem kényeztetett az Isten, de most hagyott el igazán: nem engedi, hogy tisztességgel lepuffantsam magam. *(Az ágyból tükörbeli mására esik a pillantás, lehányja magáról a tábornoki kabátot)* Jaj, azt a gyalázatot már mégsem követem el veled, apám, hogy a te kabátodban végezzek magammal. *(Kikászálódik az ágyból, a tükörig tántorog, szájon csókolja az arcát)* Hogy hatalmon te vagy, hát arról nem tehetsz. Hogy a világ képedre üt, azt hiszem, jól van ez. Te engem öltél meg, téged valaki más fog elpusztítani, s hogy ez jó, nem vitás. Hogy önbizalmad van, arról te nem tehetsz. Hogy békén élsz magaddal, az sem kivételes. Hogy könyörtelen vagy hozzám, azt megbocsátom, s aki vádolni mer miattam, az a vád-lóm. *(Ellép a tükörtől, fölveszi a pezsgősüveget, forgatja)* Mégis van valami, amit nem tudok neked elnézni: hogy elvetted tőlem az anyámat. Nem ülhettem az ölébe, nem bújhattam a keblére soha. *(Így azután felnőtt férfi koromban kénytelen voltam meg-látni, hogy az én anyám, ez az idegen nő, a legragyogóbb asszony a Monarchiában. A legbajosabb, a leggyönyörűbb. (Az ágy felé sandít))* Akinek képzete az összes többi nőt elveszi tőlem. És ezt a tüneményt te birtokoltad hosszú éveken át, te, akinek sivár katonalelke még arra sem méltó, hogy képet lopjon magának Erzsébet suhanó árnyékáról... Most mit csóvalód a fejed? *(Mecélozza a tükört a pezsgősüveggel, az azonban a tükör mellett török darabokra a falon. A trónörökös a halántékát dörgöli)* Nem tudtam eltalálni, ilyen közelről sem tudtam el-találni! *(Az éjjeliszekevényhez támoanyag, fölveszi róla egy kézitükört, nézegeti benne az arcát)* Most majd megszerzem magamnak ezt az asszonyt. Élete fogytiglan, halálom fogytiglan. Temetésem után a királynőről sosem fog leszakadni a gyászruha. Törékeny derekát én ölelem körül a fekete csipkével. Minden komor színű 'kelme én leszek rajta. *(Grimaszol)* Termetem az ő termete, arcom az ő arca. A kedves fül, a drága homlok, a csúfondáros ajkak, az el-büvölő nőzi. A Wittelsbachok tündéri örülete a szememben. A szememben. A Wittelsbachok suta költészete a szívemben. A szívemben. Mosolyogsz? Enyém vagy, egyetlennem! *(Szenvedélyesen belecsokol a tükörbe. Lelkesen visszabújik az ágyba, megpaskolja a tetem fenekét. Arca elé tartja a tükört, halántékához emeli a pisztolyt)* Ó, torkig vagyok már ezzel az élet-tel! Te tudod, szerelmem, milyen visszataszító a mi életünk. Milyen nyomorult bábok vagyunk mi valamennyien! Küszködve alakoskodunk, hogy istenítsen a nép, de közben mindig csak mások füttyszavára táncolunk. És jaj nekünk. ha csak egy természetes mozdulatra is vetemedünk! *(Elgondolkodik)* Utánam Ferdinánd lesz a trónörökös. Ő eszményi 'anítványa apámnak: kisszerű és pedáns. Mindenek-előtt azonban utál élni. Az embereket is utálja. Te-hát nagyon jó hivatalnok. Azonkívül nem kíváncsi. Türelmes, mert voltaképpen nincs is élete. *(Mélázik, majd felüvölt)* Szabadság! Szabadság! *(Hosszan üvölt)* Szarok az uralkodásra! *(Meghúzza a ravaszt. Tompa puffanás, a trónörökös arcán fekete festék fröccsen szét. A festékből bőven jut az ágyneműre, a falra és a boltívre is. Rudolf arca iszonyú fintorba rándul, szája hangtalan üvöltésre nyílik. Az ágy szélére hanyatlik. A tükör kiesik egyik kezéből, másik kezével azonban továbbra is göröcsösen szorongatja a pisztolyt)*

Kakaskukorékolás hallatszik. Nyílik a bejárati ajtó. Loschek jelenik meg, kezében ezüsttálcán egy csésze tea gőzölög. Mögötte egy pillanatra Habrda felügyel

kukucska be az ajtón. A lakáj a hálószoba ajtaja felé közeleg.
Lónyihogás

III

Reggel. Nagy lőtás-futás, kutyaugatás, kocsiörgés az udvaron. A folyosón, a bezárt hálószoba ajtaja előtt már ott ácsorog megszeppenten, sugdolózza a ház egész személyzete. A nagy darab, vastag gondnok a kezét tördeli

GONDNOK Kérem, nem én vagyok az illetékes az ajtó feltörésében. Az ilyen bizalmi feladat mindig a lakájt illeti meg. Arra kár hivatkozniuk, hogy valaha őrmester voltam. SZEMÉLYZET (kórusban) Törjék fel! Törjék fel! LOSCHEK (szintén a kezét tördeli) Nem tehetem, nem tehetem.

Hoyos gróf lép be a tapétaajtón át a biliárdszobába. Látszik, hogy nemrég kelt: nyújtózik, a szemét dörgölgeti. Álmosan kinéz a folyosóra, a személyzet meglepő látványától magához tér

HOYOS Mi folyik itt?

GONDNOK Jaj, gróf úr: a legjobbkor! Már nem bírok az emberekkel. Mindenáron be akarnak menni a hálószobába.

HOYOS Miféle hálószobába? Minek?

BRATFISCH (szintén kezét tördelve) A gazdám nem hajlandó kijönni a hálószobából.

HOYOS (int) Kérem, hogy mindenki menjen el. Loschek kivételével.

A személyzet kelletlenül kivonul

Szénnel fütik a kályhát?

LOSCHek Fával.

A gróf odalép az ajtóhoz, ő is megdöngeti. Csend

HOYOS Be kell törni az ajtót. Fogjon egy baltát.

LOSCHek (a homlokát törölgeti) Igen . . . de . . . HOYOS (idegesen) Mit de?

LOSCHek A trónörökös nem egyedül van odabent. HOYOS (majd összecsuplik a meglepetéstől) Nos, akkor igen ... érthető ... hm... hát akkor ... nos akkor...

LOSCHek Akkor mi legyen?

HOYOS (az ajtófélfának dől, maga elé motyog) Hát persze, akkor ... nem lehet tudni ... minden lehetséges ... de én már a legrosszabbra gondolok...

COBURG (berobban a bejárati ajtón) Szabad tudnom, mi folyik itt?

Hoyos szabályosan a nyakába zuhan

HOYOS Hercegem ... Fülöpkém ... a legjobbkor!

Coburg felnyalabolja a félajult gróft, becipeli a biliárdszobába. A lakáj szobormereven strázsál a háló-szoba ajtajában. Hoyos egy székre rogy, hálatalten szorongatja a herceg kezét

Tudod, így mindjárt más... te mégis rokona vagy ...

COBURG De hát mi történt?

HOYOS Senki nem jön ki a hálószobából.

COBURG Miféle senki?

HOYOS Sem a fenség ... sem pedig egy másik személy.

COBURG Szóval ketten vannak benn?

Hoyos bólint

Sejtettem, nagyon hamar lerázott minket tegnap. Ezt akkor szokta csinálni, ha valami pipi van nála. (Kiszabadítja a kezét a gróf szoritásából) De vajon fennforog-e közvetlen veszély?

HOYOS (előregörnyed a félelemtől) A mi vonatkozásunkban?

Nem közvetlen, de hatalmas.

COBURG (a tükör elé lép, megigazítja magán a vadászruháit) Ő császári és királyi fenségének tekintetében nem áll lenni ilyen. Azért mégis igen kényes a helyzet.

COBURG (öles léptekkel, dinamikusán járka a biliárdszobában, szemlátomást élvezti, hogy eljátszhatja a magabiztosat) Kényesnek kényes. Épp ezért szerintem leghelyesebb, ha Loschek egyedül győződik meg a tényállásról.

HOYOS (felpattan, és ismét hálatalten szorongatja a herceg kezét) Úgy van! Győződjön meg ő egyedül.

COBURG (kiszáguld az előszobába) Loschek! Nézze

meg, mi a tényállás!

LOSCHek (zavartan) Nem áll módomban.

COBURG Törje fel az ajtót.

LOSCHek Egyedül?

COBURG (ingerülten) Maga itt bizalmi ember. Mire vár még?

Előtte 'azonban zárja be a többi szobába vezető ajtókat! Igazán nincs szükségünk tanúra ...

A lakáj kulcsosmót húz elő a zsebéből, kitessekel a gróft a biliárdszobából, bezárja annak ajtaját. Kinéz a bejárati ajtón: Habrda felügyelő villámgyorsan egy baltát nyom a kezébe. A lakáj a bejárati ajtóra is ráfordítja a kulcsot. Megpróbálja szétverni a hálószoba-ajtón a zárat, de nem sok sikerrel. Így az ajtó felső részén vág rést. Benyúl rajta, elfordítja a kulcsot, s a hátában lévő Coburggal és Hoyossal együtt szinte be-esik a szobába

LOSCHek Ott fekszenek az ágyban! Mindkettő halott!

COBURG Elképesztő !

HOYOS Végünk van ! ... vége van !

COBURG (ő merészkedik a legközelebb az ágyhoz) Várható volt... már nem is számítottam jobbra ... szörnyűség!

HOYOS (hátrálva) Borzadály! Lidércnyomás!

Mindenki igyekszik félrenézni

LOSCHek Hát, itt már nem kell az orvos.

COBURG Loschek, maga maradjon itt! (Kihurcolja a megkövült gróft a folyosóra, a falnak támasztja, cigarettával kínálja. Rágyújtanak)

HOYOS Most mi legyen?

COBURG (ünnepélyesen) A trónörökösről van szó.

HOYOS Én átérzem a helyzet kényességét.

COBURG (bólint) Én nemkülönben. Itt, kérlek, Ausztria-Magyarország sorsa a tét.

HOYOS (bólint) Már megint... Nem is szólva a mi sorsunkról!

COBURG (bólint) Amit most teszünk, afölött a történelem fog ítélkezni.

HOYOS (a hátát vakargatja) Itélkezni ...

COBURG De a császár is ítélkezni fog felettünk. HOYOS

(megborzong) Ófelségéről nem is beszélve. Egyszerűen kétségbe vagyok esve.

COBURG Az én fájdalommal kimondhatatlan.

HOYOS Az enyém is.

COBURG Még az sem biztos, hogy valóban nincs szükség orvosra.

HOYOS (bekiabál a lakájnak) Loschek, nem lehet, hogy még élnek?

A lakáj megragadja a gyertyatartót, az ágy fölé hajol, megvizsgálja a hullákat. Rudolf lelógó fejét óvatosan vissza is helyezi a párna közepére

LOSCHek (nadrágjába törli kezét) Ők már nem. Ciánkális mérgezés történt.

COBURG (bekukucska az ajtón) Miből gondolja?

LOSCHek A vérükben tocsogok.

COBURG Ne tocsogjon! Jöjjön ki! Maga is benne van!

A lakáj kimegy a folyosóra, mutatja fekete foltos kezét, nadrágját és cipőjét a vendégeknek. Coburg most

lesz rosszul, Hoyos azonban ugyanakkor visszanyeri önuralmát

HOYOS Megyek, táviratoztatok a császár háziorvosának.
COBURG *(nyögve)* Jó, de csak annyit, hogy azonnal jöjjön. Magát a hirt nem szabad postára bízni. HOYOS *(bólint)* Igen, a történelmi felelősség. Én aztán átérzem.

COBURG Én szintűg.

HOYOS *(a lakójnak)* Kérem, hozza be a kabátomat! Azonnal indulok Bécsbe.

Loschek elviharzik a kabátért

Őszintén szólva ... most, hogy egyedül vagyunk ... sejtelmem sincs, miért kellett a Rudolfnak idecitálni minket.

COBURG Ezt én se nagyon értem. Sőt: egyáltalán nem értem. A fenség mindig remek cimborá volt ... HOYOS Megértő barát volt. *(Kiszabadítja a kezét)* COBURG Na ja. Bizonyos mértékig.

HOYOS A tragédia azonban beárnyékolja ...

COBURG *(elhaló hangon)* Az mindent beárnyékol.

Loschek jön be az udvarról, hozza a kabátot

LOSCHEK *(miközben felsegíti Hoyosra a kabátot)* Bratfisch már beállt az ajtó elé fiákerével.

HOYOS *(megszorítja a herceg kezét)* Ha minden jól megy, még elérem a trieszti gyorsot. *(Lopva megnézi magát a láthatatlan tükörben, sóhajt)*

COBURG Ilyen jeges úton ? Azért csak próbáld meg ! Járj szerencsével !

HOYOS Úgy tudom, a gyors negyed tízkor érkezik a badeni állomásra.

LOSCHEK Pardon : kilenc tizennyolckor.

HOYOS Akkor még inkább elérem.

A herceg és a gróf kényszeresen szorongatják egymás kezét

COBURG Személyesen tájékoztatod öfelségét?

HOYOS *(az ajkába harap)* Kényes feladat. Jobb vele megbízni valami még bizalmibb embert.

COBURG *(bólint)* Felelős megbízatás. Jobb, ha valaki még bennfentesebb jár el egy ilyen ügyben.

Kényszeresen vakaróznak

HOYOS Ófelsége reakciója kiszámíthatatlan lesz.

COBURG Inkább nagyon is kiszámítható.

HOYOS Mi úgy csöppentünk ebbe az egészbe, mint mustba pottyán szüretkor a ló.

COBURG Mi volt itt, kérem? Hol lapul a gyilkos? Hisz az önvesztés alig hihető ...

HOYOS Magára nem ló, aki csak vadászik. És bűn-bakot ló, ki egyébre gondol. Tettetést találni: ez lesz most a fő.

COBURG *(szívéhez kap)* Királyi vér nem fog pisztolyt magára. Rangjához méltatlan e fürtelem. Cédájával egy ágyban fagyni vérbe — én ezt illőnek alig hihetem.

HOYOS *(gyomorszájához kap)* Akkor hát gyilkost, tettetést kell kutatni ! Gyanús itt most már szolga és barát.

Loschek a fejéhez lkap

Gyanús az ágyas, gyanús a szakácsnő, gyanús az egész vadásztársaság.

COBURG Gyanús Mayerling valahány lakója. Mind, ki osztrák, s van vagy nincs jelleme.

HOYOS *(dobbant)* Gyanús minden európai állam. Ki Ausztriával vagy önmagával, mindenkivel, vagy nyíltan ellene.

COBURG A cár atyuska fondorlatos csókja, francia

tőr avagy Bismarck kopója vagy más módon a rontás szelleme.

Fejüket fogva, szemüket kidüllesztve helyben járnak. A lakáj torokköszörüléssel jelzi, hogy a grófnak indulni kéne. A két vendég megöleli egymást. Hoyos bizonytalan léptekkel indul az ajtó felé. Loschek kikíséri

HOYOS *(visszanéz a hercegre a küszöbről)* Iszonyú ez az egész. Ráadásul történelmileg is felelős. COBURG *(lehajtja a fejét)* Roppant felelős.

Fogat távolodó zaja. A lakáj visszajön

Égnek még az ágy mellett a gyertyák?

LOSCHEK Úgy hiszem.

COBURG Még meggyullad tőlük valami. Még csak az hiányzik.

LOSCHEK Megyek, eloltom őket. A kegyelmes herceg nem követne?

COBURG *(kényszeredetten)* De igen. *(Bekíséri a lakájt a hálószobába)* Kérem, igazítsa meg a trónörököszt!

LOSCHEK *(félsegen)* Az előbb már megtettem. Teljesen elégott az ágyról.

COBURG *(zsebkendőjét ránt, a szája elé teszi)* A fenségnek hiányzik a fél feje.

LOSCHEK *(engesztelően)* Csak a koponyatető.

COBURG *(körülnéz)* Vajon hova lehetett? Értse meg, Loschek, itt nem babra megy a játék! A nebulók még száz év múlva is fognak hallani erről a mayerlingi reggelről az iskolában ... LOSCHEK *(sajnálkozóan tárja szét a karját)* Nem vezett el, csak szétloccsant.

COBURG *(közelebb hajol az ágyhoz)* Akkor mi a fennénk mondta, hogy ciánkális mérgezés? Nézze csak:

még most is ott van a revolver a kezében. A mutatóujja még most is ravaszra görbül. Látja?

LOSCHEK *(bűntudattal)* Látom. Elég baj az.

COBURG Vegye ki a kezéből azt a revolvért!

LOSCHEK Nem veszem ki.

COBURG *(csodálkozva)* Ellenkezni mer?

LOSCHEK Szerettem a gazdámat.

A herceg a tenyerére teríti a zsebkendőjét, és minden önuralmát összeszedve kiszedi a halott kezéből a lö-fegyvert. A lakáj szomorú pillantással nyugtázza ezt a fejleményt. A baroneszhez lép, kissé félrehajtja a tetemre dobott takarót

COBURG *(hisztérikusan)* Hagyja békén azt a tetemet! *(Kutat az éjjeliszekrényben, és a revolver után Rudolf búcsúleveleit is zsebre vágja)*

LOSCHEK Ez is csak ember volt valaha. *(Félig letekeri a hulla arcáról a fátylat)*

A herceg nem bírja tovább idegekkel a látványt: le-roksad az ágy melletti székre. Zokogni kezd. Loschek megtalálja a padlón a kézitüköröt, Coburg kezébe nyomja. A herceg abbahagyja a sírást, meredten nézi magát a tükörben. A lakáj felállítja, és áttámoztatja a biliárdszobába. Coburg engedelmesen hagyja magát hurcolni, egyik kezével magasra tartja a 'kézitüköröt, mint pap a monstranciát, úgy nézi magát benne járás közben. A lakáj ráfeketi a herceget a biliárdasztalra. Az ,engedelmesen ;hanyatt fekszik. Az udvaron megint felvonítanak a kutyák

COBURG *(delejezett hangon)* Kérem, szóljon a vizsláknak, hogy fogják be a pofájukat!

LOSCHEK *(miközben kigombolja a herceg mellényét, és leveszi a cipőjét)* Nem tehetem. Kinek-kinek joga van úgy nyilvánítania a gyászat, ahogy akarja. *(Megint Coburg kezébe nyomja a kézitüköröt)*

COBURG *(sokáig rezzenetlenül nézi magát a tükör-ben)*

Migrénem van.

LOSCHEK Majd besötétíték a kegyelmes hercegnek. *(Előszedi a fekete, csontvázmintás karneváli kö-*

penyt, ráteríti a herceg fejére. Az a köpeny alatt is nézi magát a kézitükörben. A lakáj gyertyát gyújt, széket húz az asztal mellé. Coburg úgy ül, moccanás nélkül a biliárdasztalnál, mintha fejravatalozott halott mellett virrasztana)

Közben a személyzet a nyitva maradt bejárati ajtón át belopakodik az őrizetlenül maradt halottakhoz. A hálósobában a többi néző között ott ácsorog a megdicsőült Habrda felügyelő is. Jegyzetel, de senki rá sem hederít. Az ágy körül bémészködik a távirász, a gondnok, a vadász, a szakácsnő, a takarítónő, a mosogató-lány és az istállófiú. Tapogatóják a padlót, az ágyat, az ágyneműt — ujjakkal a falakra kenik a reneteg fekete festéket

GONDNOK Micsoda csend van itt! Sűrű és sötét, akár a vér. TÁVÍRÁSZ Ha már megalvadt. E holtak már nem föl- ismerhetők.

VADÁSZ Az elevennek. Ők azonban jól ismerik egy-mást.

TAKARÍTÓNŐ A túlvilágon. Boldogtalan szerelmesek.

SZAKÁCSNŐ Csak voltak. (Mary arcán igazgatja a

fátylát) Ezentúl már csak boldogok. MOSOGATÓLÁNY Ha háborítatlanok. (Felpróbálja a baronesz papucsát, csoszog velük) Nincs szükségük gúnyára.

ISTÁLLÓFIÚ Csak kegyeletre. (Leparancsolja a lány lábáról a papucsot, visszaviszi az ágyhoz) Úgy látom, szépek ők.

TAKARÍTÓNŐ Szépek, ha úgy akarjuk. (A takarókat igazgatja a halottakon) Ha úgy rendezzük őket.

SZAKÁCSNŐ Mi egyebet tehetnénk? Emléket állítunk. (Kontyából apró fésűt vesz ki, rendezgetni kezdi vele Mary sörényét)

TÁVÍRÁSZ A lány jól festene az ágy előtt. Kicsit tán térdepelne, mint mielőtt kidőlt. (Ki akarja rángatni az ágyból Mary tetemét)

ISTÁLLÓFIÚ (a baronesz keblét simogatja) Fejét a két kezébe. Van min búsulnia. Úgy festene a térdén, mint Csipkerózsika.

GONDNOK Hát a drága királyfi? Vele mi jót teszünk?

MOSOGATÓLÁNY (a trónörökös lelógó karját szorongatja) Visszanyomjuk az ágyba. Így megmarad nekünk.

TAKARÍTÓNŐ (belecsókol a trónörökös tátott szájába) Olyan herceg a drága! Még most is kellene.

VADÁSZ (ellöki a takarítónőt Rudolftól) Vén dög! Jobb lesz, ha tágulsz: ez már csak szelleme. (Felpróbálja, majd rögtön le is veti a kék tábornoki kabátot)

MOSOGATÓLÁNY (a trónörökös teteme elé térdel) Én kicsivel beérem: adja csak a kezét, és fűzze az enyémbe — viszem majd szerteszét! (Rudolf kezét szorongatja)

GONDNOK (rácsap a mosogatólány kezére) Ereszd! Nem a te prédád: királyi vad esett. Hogy hol talál nyugalmat, van arra rendelet. (A mosogatólány keresztet vet. A gondnok magasra emeli a még mindig égő gyertyatartót, a tükör elé lép vele) Miénk itt csak a látvány. Hízlalhatjuk szemünk, mert bármit

mondunk erről, mindenki hisz nekünk. Senki nem élt hiába, kit látott e szoba: annak már a jövőben hírnév lesz otthona.

SZAKÁCSNŐ (a takarítónővel együtt betakarja a tetemetek, megcsókolja arcukat, kezüket imádkozó tartásba fűzi) Nagy dolog a tanúság, s tanút találsz tized.

TAKARÍTÓNŐ Ára van itt a szónak, s a csend is jól fizet.

A két nő kétfelől átkarolja a gondnok derekát: elragadtatottan figyelik magukat a tükörben

TÁVÍRÁSZ (a takarítónő vállára teszi a kezét) Vegyük jól fontolóra, mi az, mi mondható!

VADÁSZ (a szakácsnő vállára teszi a kezét a másik oldalon) Mert nyerhetünk nagy kincset, vagy sorsunk a bakó.

MOSOGATÓLÁNY (átgurakodik a csoporton, és a gondnok lába elé kuporodik, akár egy csoportképen)

Kockázat bárha volna, azért el nem megyünk! ISTÁLLÓFIÚ

(ő a másik oldalon kuporodik a gondnok lábához) Kápolnánk lett e hajlék: szentélyünk, mindenünk.

HABRDA FELÜGYELŐ (sebesen jegyzetel egy sarokban, maga elé dűnnyög) Hogy zúg s szájal e csűrhe: de fog ez majd hallgatni hamarost — nem jutalmazva, s mégis megbékülve. (Gondolkodik) Meg-békülve. (Gondolkodik) Megenyhülve. (Gondolkodik) Meglapulva. A sok kurva! Már néhány nap múlva ... (Zsebre vágja a noteszát, sorra egymás után kitarja az ablakokat)

A tükör előtt a lelkes csoport kart karba öltve ringatózik, s dára fakad

SZEMÉLYZET

Mayerling csendes. Vára elhagyott. Holt erdején ijedve fut a vad, Sikoltó szellő zörget ablakot, Rémes hangjára denevérriad. Az elátkozott kastély termiben Fáradt vándor többé meg nem pihen, Vidám vadásznép nem keresi fel, Nem mulattatja örömeivel Őt, akinek a szív viharja itt Szétpattantotta élethúrjait.

A kitért ablakok mögül eltűnt, a ködös mayerlingi táj: ehelyett mindenütt frissen emelt, vakolatlan téglafal látszik. Habrda kimegy a hálósobából, megigazítja egyenruháját a láthatatlan tükörben, s a bejárati ajtóhoz siet. Amint résnyire nyitja, Bratfisch szökik be rajta, kezében a harmonikával. A fiákeres mögött is téglafal meredezik. Habrda kimerülten dől neki ennek a téglafalnak. Bratfisch besiet a hálósobába, s a tükör előtt ringatózó kórus most már az ő harmonika-kíséretére éneklő újra a „Mayerling csendes“-t. Senki nem veszi észre, hogy Rudolf és Mary megmozdul az ágyban, a szerelmesek egymás felé fordulnak, a trónörökös fellebbenti a baronesz fekete fátylát, s halhatatlan csókban formakössze

VÉGE

Felelős kiadó: Siklósi Norbert, a Lapkiadó Vállalat vezérigazgatója 60 2380

Pátria Nyomda — Felelős vezető : Vass Sándor vezérigazgató